

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γ. Κ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΙΣ
Πτυχ. Ιερέως ἐν Βάμφ Κρήτης

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

Ἐσωτερικοῦ Δρ. 25

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

«Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ» Β' Κορ. γ'. β.)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1) Ὁ Κύριος ἐστίν ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὡς ἄνθρωπο προσειχής 3) Τὰ παιδιὰ μας 4) Ὑπόμνημα 5) Ὁ Μαχάρις Γκάβνι 6) Ἐπὶ τῶν πρὸς συζήτησιν τεθέντων ζητημάτων 7) Περὶ ἀγάπης 8) Πόσα θὰ ἠδύναντο νὰ γίνουν καὶ δὲν εἴδιναν 9) Ἐστάθη ὁ ἥλιος ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

1 Ἰουνίου 1928

ΕΤΟΣ Β'

Ἀριθ. 24-25

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γ. Κ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΙΣ

Πτυχ. Ιερέως ἐν ΒΑΜΩ Κρήτης.

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

'Εσωτερικοῦ Δρ. 25

«Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ» (Β' Κορ. γ. β.)

"Ο ΚΥΡΙΟΣ ΕΣΤΙΝ."

Αἱ ἐφημερίδες θὰ δημοσιεύσουν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἄρθρα χαρμόσυνα ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει, τὸ στερεότυπον καὶ τὴν μονοτονίαν τῶν ὁποίων μόλις θὰ ἀποκρύπτη ἡ ποίησις τῶν λέξεων καὶ ὁ πλαστικὸς ἐνθουσιασμός. Τὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ θὰ δημοσιεύσουν ἄρθρα δις καὶ τρις ἤδη ἀναγνωσθέντα καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας τελεῖται κατὰ ταύτην τὴν στιγμήν μεγαλοπρεπῆς ἡ ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως καὶ ψάλλονται οἱ παιδοὶ καὶ ἐκ τῆς ἐπὶ τὴν σωτηρίαν πεποιθήσεως συνταχθέντες ὕμνοι πρὸς τὸν Αὐτρωτήν, ὅστις σώζει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ τοῦ δεινοτάτου τῶν ἐχθρῶν, ὡς ὑπελήφθη ὁ θάνατος κατὰ πάντας τοὺς αἰῶνας, καὶ διὰ τῆς ἐπὶ τὴν αἰωνιότητα πίστεως, τὴν ὁποίαν τοιοῦτοτρόπως δημιουργεῖ, ἐνισχύει τὸ κῦρος τῶν πνευματικῶν ἀξιών, ὅσαι ἀποτελοῦν τὸν ὑπὸ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως ἀνθρώπινον βίον. Παρ' ὅλα ὅμως ταῦτα, τὰ ὁποῖα μετὰ τόσης ἀκριβείας ἐπαναλαμβάνονται ἀνὰ ἑκάστον ἔτος, ὁ Χριστὸς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἄγνωστος εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν καὶ αὐτὸς ὡς προσωπικότης καὶ τὸ βάθος τῆς διδασκαλίας του καὶ ἡ σημασία του διὰ τὴν ἱστορίαν, τὴν κοινωνίαν, τὰ ἀνθρωπιστικὰ ἰδεώδη—τὸν πολιτισμὸν καθόλου. Μετὰ ἔξαρσιν ὀλίγων στιγμῶν ἐπαναλίπτωμεν εἰς τὴν παλαιὰν ἀδιφορίαν, συνήθως δὲ καὶ εἰς τὰς παλαιὰς βλασφημίας ἢ λοιδορίας. Διότι ὅλα αὐτὰ γίνονται μηχανικῶς καὶ κατὰ συνήθειαν, ἐπεὶ δὲ δὲν ἐγνωρίσαμεν τὸν Κύριον πρὶν ἢ φθάσῃ μέχρι τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐπεὶ δὲ δὲν ἤλθομεν εἰς ψυχικὴν πρὸς αὐτὸν ἐπαφήν. Θέλομεν νὰ εἴμεθα Χριστιανοί, διότι ἦσαν οἱ πατέρες μας ἢ διότι ὁ Χριστιανισμός συνδέεται πρὸς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις. Ἡ ὀνομάζομεν ἑαυτοὺς καὶ ἀλήλους Χριστιανούς, διότι ἀνήκομεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἢ διότι θεωροῦμεν ἀναγκαίαν ἀκόμη αὐτὴν διὰ τὸν ἐθνικὸν καὶ κοινωνικὸν βίον. Ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν οὔτε κατὰ τὸν ἐπίγειον αὐτοῦ βίον συνωδεύσαμεν ποτέ, οὔτε

κατὰ τὸ πάθος συνηντήσαμεν, οὔτε ἀναστάντα τὸν ἀντικρύσαμεν. Τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἤμεθα Χριστιανοὶ δὲν τὴν ἡσθάνθημεν διὰ τὸν λόγον τοῦτον οὐδέποτε. Δὲν ἐδοκιμάσαμεν τὴν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ἀφίνει εἰς τὴν ψυχὴν ἡ μεγάλη, ἡ θεία προσωπικότης, οὔτε ἡσθάνθημεν τὴν ἔξαρσιν ἐκείνην, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον, ὅταν συναναστρέφεται τὸν ἑνσαρκωτὴν μιᾶς ἀθανάτου ἰδέας, τὸν θεῖκον, τοῦ ὁποίου καὶ αἱ πράξεις καὶ οἱ λόγοι εἶνε ἐκλάμψεις τῆς αἰωνιότητος ἢ ἀποκαλύψεις ἐκ μυστηριωδῶν βαθῶν τῆς πραγματικότητος. Ἡ ἀπλῶς δογματικὴ, ἡ ξηρὰ διδασκαλία τοῦ σχολείου καὶ τῆς ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ γνωρίσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν προσωπικότητα τοῦ Κυρίου. Ἡ Ἁγία Γραφή, τὸ ὠραιότερον καὶ πολυτιμώτερον βιβλίον τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπως τὴν ὀνόμασε πρὸ τίνος ὁ Χάουπμαν, κατήντησε τὸ μόνον ἐντυπον, τὸ ὁποῖον δὲν ἀναγινώσκει ὁ Ἑλληνικὸς λαός. Οἱ ἐπιστήμονες οὔτε θέτουν, οὔτε λύουν τὰ περὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πιντοῖα προβλήματα, ὅπως διεγείρουν τὸ ἐνδιαφέρον ἢ ὅπως διορθώσουν τοῦλάχιστον τὰς ἀνακρίσεις καὶ ἐλέγξουν τὴν ἀφόρητον προχειρολογίαν τῶν «ἐλευθέρων πνευμάτων», ὅσα παρήγαγεν ἡ κίνησις τῶν μεταρρυθμιστῶν. Καὶ ὅμως ὁ μόνος τρόπος, διὸ τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κινήσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ ἐπομένως νὰ τὸν καταστήσωμεν γνωστὸν καὶ νὰ πείσωμεν περὶ τῆς σημασίας, ἀκόμη καὶ περὶ τῆς ἀναγκαιότητος τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, ὁ μόνος τρόπος θὰ ἦτο ἡ γνωστοποίησις τῆς νεωτέρας περὶ αὐτὸν ἐρεῦνης καὶ ἡ συζητήσις τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα προβάλλει εἰς τὸ παρὸν ἡ ὑπερφυσικὴ τοῦ προσωπικότητος.

**

Ζῶμεν εἰς μίαν ἐποχὴν κατ' ἐξοχὴν ἱστορικὴν. Μὲ ὕλικὸν ἱστορικὸν τεράστιον, μέ νέας μεθόδους καὶ μέ πλοῦτον ἐσωτερικῆς ἐμπειρίας ζητοῦμεν ἐκ τοῦ παρόντος νὰ ἐξιχνιάσωμεν καὶ νὰ ἐξημερεύσωμεν τὸ παρελθόν, ἵνα ἐξ αὐτοῦ νοήσωμεν ἔπειτα τὸ παρὸν καὶ κανονίσω-

μεν, ὅσον τὸ δυνατόν, τὸ μέλλον. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο ἐνδιαφέρον ἐστρεψεν, ὡς ἦτο φυσικόν, τὴν προσοχὴν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ἢ περὶ τὸ ὁποῖον φροντίς κατὰ τὰ τελευταῖα ὀγδοήκοντα ἔτη πρὸς οὐδεμίαν πρὸς πρόσωπον καὶ ἱστορικὴν περίοδον καταβληθεῖσαν φροντίδα εἶναι δυνατόν νὰ παραβληθῇ. Ὁχι μόνον οἱ μεγάλοι θεολόγοι, ἀλλὰ καὶ οἱ μεγάλοι φιλόλογοι καὶ οἱ περιφανέστατοι τῶν ἱστορικῶν ἀμιλλῶνται πρὸς ἀλλήλους ἐν τῇ ἐρευνῇ τῶν ἀφορρόντων εἰς τὸ πρόσωπον, τὸν βίον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Τὰ πορίσματα, τὰ ὁποῖα ἔχονται ἐκάστοτε εἰς φῶς τῇ βοηθείᾳ τῆς ἐπιλόνου κριτικῆς τῶν πηγῶν, τῆς φιλολογικῆς καὶ τῆς ἱστορικῆς κριτικῆς, εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐξαρτῶνται ἐν μέρει ἐκ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ τῶν ἄλλων προϋποθέσεων τῶν ἐρευνητῶν, ἀλλ' ὁμῶς συντελοῦν οὕτως ἢ ἄλλως εἰς τὴν πληρεστέραν γνῶσιν τοῦ Ἰησοῦ, τῆς ἐποχῆς τοῦ, τῆς διδασκαλίας του. Ἄλλ' ἡ **ποικιλία τῶν ροπῶν καὶ τῶν κατευθύνσεων** δημιουργεῖ τὴν **ἐντύπωσιν οὐ χάου**, τοῦ λαβυρίνθου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πιστεύει κανεὶς πρὸς στιγμὴν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξέλθῃ. Μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ Ραϊμύρου ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Λέσιγγ, ἡ ἀπόπειρα τοῦ ὀρθολογισμοῦ, παλαιότερου, καὶ νεωτέρου, πρὸς φυσικὴν καὶ λογικὴν ἐξήγησιν τοῦ ἀνεξιχνιάστου προβλήματος, ὅπερ λέγεται πρόσωπον καὶ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ. Μετὰ ταῦτα ἡ προσπάθεια τοῦ Στράους πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ τῆς ἀπὸ ὑπερφυσικῶν παραγόντων ἐρμηνείας τοῦ προφήτου τὴν λίμνης Γεννησαρέτ καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἰορδάνου. Οὕτω τὴν φυσικὴν καὶ τὴν ὑπερφυσικὴν ἀποψιν διαδέχεται ἡ μυθολογική, διὰ νὰ παραχωρήσῃ μετ' ὀλίγον τὴν θέσιν αὐτῆς εἰς τὰ μυθιστορήματα τοῦ Γκαλλόου, τοῦ Νόακ καὶ τοῦ Ρενάν. Τὸ ἀστήρικτον τῶν ἀπόψεων τούτων ὁδηγεῖ τῇ συνεργείᾳ τῶν νέων ἱστορικῶν ἀνακαλύψαν, τῶν νέων ἱστορικῶν μεθόδων καὶ τῆς ὀναπτύξεως τῆς ἱστορικῆς αἰσθήσεως εἰς πολυμαθὴ καὶ σοφὰ ἔργα, ἐπὶ αὐστηρῶς ἱστορικῆς ἐρευνῇ στηριζόμενα. Πρὸς κατανόησιν τοῦ Κυρίου ἀνατρέχουν τώρα εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν, εἰς τὰς ἐσχατολογικὰς παραστάσεις τῶν Ἰουδαϊκῶν ἀποκρύφων ἢ εἰς τὴν ραββινικὴν παράδοσιν.

Ἐν τῇ μεταξὺ προάγονται αἱ θρησκολογικαὶ σπουδαί· αἱ διάφοροι θρησκείαι, ἰδίᾳ αἱ μυστηριακαί, γίνονται ἀκριβέστερον γνωσταί, μετ' αὐτῶν δὲ συμβαδίζει ἡ ἐρευνα τῆς μυθολογίας τῆς ἐγγὺς Ἀνατολῆς. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ προσπάθεια πρὸς νέαν μυθολογικὴν ἐρμη-

νείαν τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία καταντᾷ τέλος εἰς τὴν ἄρνησιν τῆς ἱστορικότητος αὐτοῦ, πρόδρομος τῆς ὁποίας ὑπῆρξε πρὸ ἡμίσεος καὶ πλέον αἰῶνος ὁ Μπάουερ.

Μετὰ τὰς μεγάλας ταύτας ἀμφιταλαντεύσεις, αἱ ὁποῖαι προῦκάλεσαν τόσῃν συγκίνησιν εἰς ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον καὶ αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται ἀκόμη καὶ σήμερον εἴτε παρ' ἀλλήλους εἴτε συνδυασμένοι πρὸς ἀλλήλους, διέγνωσεν ἡ ἐπιστήμη, ὅτι **μόνον ἐὰν ὁρμηθῇ ἀπὸ τῆς φύσεως τῆς θρησκείας ὡς ἱστορικοῦ καὶ ψυχολογικοῦ φαινομένου** καὶ μόνον ἂν περιορισθῇ εἰς τὴν ἐρευναν τῶν πηγῶν θὰ κατορθώσῃ νὰ **προσεγγίσῃ εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ἴδῃ αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον**. Ἐπὶ τῇ βάσει μακρᾶς προεργασίας γνωρίζομεν ὅπως δὴ ποτε σήμερον τὰς πηγὰς καὶ τὰ διάφορα στάδια, τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύουν. Δυνάμεθα τώρα νὰ καθορίσωμεν τὴν πορείαν τῆς προφορικῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία προηγήθη τῆς συγγραφῆς τῶν Εὐαγγελίων, τὴν σχέσιν τῶν Εὐαγγελιστῶν πρὸς ἀλλήλους, τὴν μεσσιανικὴν συνείδησιν τοῦ Σωτῆρος καὶ νὰ ἐπιχειρήσωμεν γενικόν τινα χαρακτηρισμὸν τῆς προσωπικότητός του. **Ἡ ὑπεράνθρωπος αὐτοῦ αὐτοσυνείδησις** εἶναι ἀναντίρρητος, ὡς εἶναι ἔξω πάσης ἀμφιβλίας **τὸ ἀπρόσιτον ὕψος τῆς ἡθικῆς του τελειότητος** καὶ ἡ σημασία, τὴν ὁποίαν ἀπέδιδεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἰδανικοῦ καθοδηγουμένην δράσιν.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι βεβαίως δυνατόν ν' ἀπαριθμήσωμεν ἐνταῦθα τὰ πορίσματα τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης οὔτε νὰ σκιαγραφήσωμεν τὴν σχέσιν τοῦ ἱστορικοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὰ μεγάλα προβλήματα τῶν νεωτέρων χρόνων. Οὔτε ἄλλως τε αἱ γραμμαὶ αὗται ἔχουν αὐτὸν τὸν σκοπόν. Ἡ πρόθεσίς μου ἦτο νὰ ὑποδείξω ὅτι, **διὰ νὰ ἀσκῇ ἐπίδρασιν πραγματικὴν ἐφ' ἡμῶν ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, πρέπει νὰ γνωρίσωμεν πρότερον αὐτόν, νὰ τὸν συναναστραφῶμεν, νὰ τὸν ἀγαπήσωμεν ὡς φίλον**, καὶ νὰ εὐχηθῶ ὅπως γνωσθῶσι καὶ παρ' ἡμῖν τὰ περὶ αὐτὸν προβλήματα, οἱ περὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀγῶνες καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἐπιστημονικὴ ἐρευνα. Εἶναι ἀληθές ὅτι τοῦτο περικλείει ἐν ἑαυτῷ καὶ κινδύνους. Ἀλλ' οἱ κίνδυνοι, οἱ ὁποῖοι προέρχονται ἐκ τῆς βαθμιαίας δηλητηριάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπὸ τὰ πρόχειρα δημοσιεύματα ἀνθρώπων ἀντλούντων ἐξ ἀμφιβόλων πηγῶν ἢ ἀφιεμένων εἰς τὰς αὐθαιρέτους ἐμπνεύσεις νοσηρᾶς ὑποκειμενικότητος, εἶναι πολὺ μεγαλειότεροι. Καὶ μόνῃ ἄλλως τε ἡ ἐπισκόπησις τῆς πνευματικῆς

καθόλου κινήσεως, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ἀρκεῖ ὅπως ἐμπνεύσῃ τὸν σεβασμὸν πρὸς αὐτὸν καὶ ὅπως πείσῃ καὶ τοὺς μὴ πιστεύοντας ἢ τοὺς περιφρονητὰς αὐτοῦ ὅτι ἐνώπιον ἡμῶν ἔχομεν προσωπικότητα, πρὸ τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατον νὰ παρελθῇ τις ἀδιάφορος. Ἀλλὰ πολὺ περισσότερον θὰ ἐνισχύῃ ἢ βαθύτερα γνῶσις τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης τοὺς πιστεύοντας καὶ μὴ εἰς τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς σημαίνει εὐρυνσιν καὶ πλουτισμὸν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὅτι ἀληθὴς ἀγωγὴ καὶ πραγματώσις ἀνθρωπιστικῶν ἰδανικῶν εἶναι ἀκατανόητος ἀνευ αὐτοῦ ἢ τοῦλάχιστον ἀνευ καὶ αὐτοῦ καὶ ὅτι, ἐὰν ἦναι ἀληθές, ὅτι ὁ ἄνθρωπος γίνεται μεγάλος καὶ εὐγενὴς διὰ τῆς ἐπαφῆς πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς μεγάλους, οὐδαμῶς τῆς τοιαύτης ἐπαφῆς τὰ ἀποτελέσματα εἶναι δυγατὸν νὰ συγκριθῶσι πρὸς ὅσα ἐνεργεῖ ἐντὸς ὥρων ἢ ἐπαφῇ πρὸς τὸν κατ' ἐξοχὴν Μεγάλον καὶ Εὐγενῆ. Ἐὰν ὑφίστη εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι, ὥς εἶπεν ὁ Γκαίτε, ἡ προσωπικότης, δι' οὐδενὸς ἄλλου δυνάμεθα νὰ καταστῶμεν τοιαῦται, εἰ μὴ διὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος μεταρσιῶν ἡμᾶς μέχρι τῶν ὀνείρων τοῦ ἰδανικοῦ, χαρίζει ἐνότητα καὶ κέντρον πνευματικὸν εἰς ἡμᾶς καὶ ἐλευθερώνει ἀπὸ τὰς σκοτίους δυνάμεις καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, χωρὶς νὰ ἀρνήται τὴν ζωὴν καὶ χωρὶς νὰ μᾶς ὀδηγῇ εἰς ἀδρανῆ μυστικοπάειαν. Διὰ τὰς τοιαύτας προσωπικότητας ἡ Ἀνάστασις σημαίνει τὸν συμβολισμὸν τῆς πλήρους αὐτῶν τελειώσεως καὶ ἐορτάζεται ὑπ' αὐτῶν μετὰ τῶν παλμῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους γνωρίζουν μόνοι ὅσοι ἠγωνίσθησαν, ὅπως ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ἰησοῦ εὗρωσι τὸ νόημα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου. Οἱ τοιοῦτοι δὲν ἀπέρχονται τῆς τελειότητος τῆς Ἀναστάσεως, ἵνα ἐπανέλθουν πάλιν μηχανικῶς καὶ κατὰ συνήθειαν τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἀλλὰ πορεύονται διαρκῶς εἰς ἑμαυτοὺς μετὰ τοῦ Ἀναστάντος καὶ φωνὴ μυστικῇ ψιθυρίζει διαρκῶς ἐντὸς τοῦ στήθους των: «Ὁ Κύριος, ἐστίν».

Ν. ΛΟΥΒΑΡΙΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

(Ἐκ τῆς «Πολιτείας» Ἀθηνῶν)

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

ὑπὸ S. D. GORDON

(Συνέχεια καὶ τέλος)

12) Ἡ δωδεκάτη σκηνὴ εὐρίσκεται παρὰ τῷ Λουκᾷ (κβ'. 31-32). Εἶναι ἡ ἐσπέρα τῆς Πέμπτης, παραμονὴ τῆς Σταυρώσεως. Ὁ Ἰησοῦς εὐρίσκεται μετὰ τῶν μαθητῶν Του ἐν τῷ ὑπερφῶ εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἐορτάζων τὴν ἀρχαίαν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα, καὶ συγχρόνως θεοπίζων τὸ Χριστιανικὸν Πάσχα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἱερὰ ἐκείνη ὥρα διαταράσσεται ἀπὸ τὸν ἐγωισμὸν τῶν μαθητῶν. Μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν ὑπομονὴν Του καὶ τὴν οὐράνιον ἀγάπην Του δίδει εἰς αὐτοὺς τὸ θαυμάσιον ὑπόδειγμα ταπεινώσεως, πλύνας αὐτοὺς ὁ ἴδιος τοὺς πόδας των (Ἰωάν. ιγ'). Ἐξηγεῖ εἰς αὐτοὺς μὲ γλυκύτητα τί ἀναμένει ἀπ' αὐτοὺς καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν Πέτρον, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει μὲ τὸ παλαιὸν του ὄνομα, λέγει πρὸς αὐτόν:

—«Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς σᾶς ἐξήτησε, διὰ νὰ σᾶς κοσκινίσῃ ὡς τὸν σῖτον. Πλὴν ἐγὼ ἔδεσθην περὶ σοῦ, διὰ νὰ μὴ ἐκλείψῃ ἡ πίστις σου».

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε λοιπὸν προσευχηθῇ εἰδικῶς διὰ τὸν Πέτρον. Ἰδοὺ ἀκόμη μία ἀπὸ τὰς συνθηκὰς τῆς προσευχῆς Του νὰ προσεῦχεται ὑπὲρ τῶν ἄλλων καὶ τὴν εὐλογητὴν ἐκείνην ἔξιν δὲν τὴν ἐγκατέλιπε. Δύναται νὰ σώσῃ εἰς τὸ παντελὲς τοὺς προσερχομένους πρὸς τὸν Θεὸν διὰ μέσου Αὐτοῦ, διότι ἡ πάντοτε ἵνα μεσιτεῖα ὑπὲρ αὐτῶν. Καθήμενος τώρα ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς ἐν δόξῃ, προσεύχεται ὑπὲρ παντὸς ὅστις παραδέχεται Αὐτόν.

13) Ἡ δεκάτη τρίτη μνεῖα εἶναι πολὺ γνωστὴ. Εὐρίσκεται ἐν τῷ ιζ'. κεφαλαίῳ τοῦ Ἰωάννου. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο περιλαμβάνει τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου ιζ'. μέχρι τέλους τοῦ ιζ'. εὐρίσκομεν τὸν Ἰησοῦν μόνον μετὰ τῶν μαθητῶν Του. Ὅταν μελετήσωμεν προσεκτικῶς τὴν προσευχὴν ἐκείνην, ἀνακαλύπτομεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς στηρίζεται ἐπὶ τῆς βεβαιότητος διὰ τὸ ἔργον Αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἐτελείωσε (καίτοι ἡ κυριώτερα σκηνή, ἡ τοῦ θανάτου Του, δὲν εἶχεν ἀκόμη συντελεσθῇ) τοῦ λοιποῦ ἐμέλλεν ἐκ νέου νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ πάλιν εἰς τὴν δόξαν Του, ἣν εἶχε πρὸ καταβολῆς κόσμου. Ἡ προσευχὴ αὕτη μᾶς δίδει μίαν ἰδέαν τῆς προσευχῆς Του ὡς Μεσίτου ἢ Μεγάλου Ἀρχιερέως. Ἐπὶ τριακόντα εἴη ἔζησε ζωὴν τελειότητος ἐπὶ τοῖα καὶ ἡμῶν ἔτη, ὡμίλησε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ ἐπὶ δέκα ἐννέα αἰῶνα· εἶναι ὁ Μέγας Ἀρχιερεὺς, προσβαλὼν πρὸς τὸν Θεὸν ἐξ ὀνόματος τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅταν θὰ ἐπανέλθῃ, θὰ ἦναι Βασιλεὺς καὶ θὰ κυβερνήσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ.

14) Ἡ δεκάτη ἐσέστη περιπτώσει μᾶς φέρει εἰς τὸν ἱερὸν περίβολον τοῦ κήπου τῆς Γεσθημανῆ, ἐν ἑκ τῶν μερῶν, τὰ ὁποῖα ὁ Ἰησοῦς ἰδιαίτερος προσέτιμα διὰ προσευχὴν. Ἡ σκηνὴ ἀναφέρεται ἐν Ματθ. κγ'. Μάρκ. ιδ'. καὶ Λουκᾷ κα'. Ἀς πλησιάσωμεν μὲ βαθύτατην εὐλάβειαν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, διότι εἶναι ἅγιον.

Ἡ σκηνὴ διαδραματίζεται τὴν αὐτὴν ἡμέραν

νάγκη πρὸς τοῦτο, μέχρι βαθείας νυκτός, καθ' ὃν χρόνον ὅλοι ἐκοιμῶντο. Τρεῖς παρέμεινε *προσευχόμενος δι' ὅλης τῆς νυκτός*. Παρατηρήσατε ὅτι ἐξέλεγεν ὥρας ἡσυχίας, ὅτε αἱ φωναὶ τῆς γῆς ἐσιώπων. Διήρχετο ἐπίσης ἐν προσευχῇ τὰς ὥρας, αἱτινες προηγούντο ἢ ἐπικολούθουν εἰς μεγάλα γεγονότα (ᾧρα ἀνωτέρω τὰ ἐπεισόδια ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, 4, 5, 10 καὶ 14).

2. *Τόποι προσευχῆς*. Ὁ εἰπὼν, «Ἐἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν προσευχήθητι πρὸς τὸν Πατέρα σου τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ,» δὲν εἶχεν Αὐτὸς ὁ ἴδιος δωμάτιον, διὰ νὰ καταφεύγῃ εἰς αὐτὸ πρὸς προσευχήν. Χωρὶς κατοικίαν ἐπὶ τρία περίπου ἔτη διαρκoῦς ὁδοιπορία, εἶχεν ὡς τόπους προσευχῆς μέρη ἀκατοίκητα, ἐρήμους, βουνά, δάση. Ἦγάπα τὴν φύσιν. Ἡ κορυφὴ τοῦ λόφου ὑπεράνω τοῦ χωρίου τῆς Ναζαρέτ, αἱ κλιτύες τῶν ὄρεων, τὰ ὁποῖα κλιμακῶδον ὑψοῦντο ὑπὲρ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ἦσαν μέρη ἅτινα ἰδιαίτερος προσέτιμα. Ἀξιοπαρατήρητον δὲ ὅτι ἦσαν πάντοτε μέρη ἡσυχία, μακρὰν τῆς τύρβης τῆς γῆς.

3. *Ἐξ ἑν διαρκεί προσευχῇ*. Τὸ πνεῦμά του ἦτο πάντοτε προσηλωμένον εἰς τὸν Θεόν. Ἦδύνατο νὰ ἦναι μόνος ἐν μέσῳ χιλιάδων λαοῦ.

Τριῶν εἰδῶν ἀπομονώσεις ὑπάρχουσιν. Ἀπομόνωσης ὀφειλομένη εἰς τὸν *χρόνον*, καὶ τοιαύτη εἶναι ἡ τῶν προΐνων ὥρων καὶ ἡ τῶν ὥρων τῆς νυκτός. Ἀπομόνωσης ὀφειλομένη εἰς τὸν *τόπον*, κορυφὴν βουνοῦ, δάσος, κλειστὸν δωμάτιον. Καὶ τέλος, ἀπομόνωσης *πνεύματος*, δυνάμει τῆς ὁποίας εἰς ἄνθρωπος, περιτοιχιζόμενος ὑπὸ πλήθους, δύναται νὰ αἰσθανθῇ ἑαυτὸν μόνον καὶ νὰ μείνῃ βεβυθισμένος εἰς τὰς σκέψεις του. Ὁ Ἰησοῦς ἐπεζητεῖ καὶ εὗρισκε τὰς τρεῖς ταύτας ἀπομονώσεις, διὰ νὰ ὁμιλῇ μετὰ τὸν Πατέρα Του (ᾧρα τὰ ἀνωτέρω ἐπεισόδια ὑπ' ἀριθ. 8, 10, 11 καὶ 15).

4. *Ὁ Ἰησοῦς προσηύχετο κατὰ τὰς μεγάλας κρίσεις τῆς ζωῆς Του*. Πέντε παραδείγματα ἔχομεν περὶ τοῦτου: 1) Πρὸ τῆς μεγάλης πάλης, τὴν ὁποίαν συνῆψε μετὰ τὸν Σατανᾶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 2) Πρὸ τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἀποστόλων, οἵτινες ἐμελλον νὰ συνεχίσωσι τὸ ἔργον Του. 3) Καθ' ὃν χρόνον ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ διαχύνεται τὸ δηλητήριον τῆς πρὸς Αὐτὸν δυσπιστίας. 4) Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως Αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, διὰ τὴν Ἰουδαίαν καὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ 5) Εἰς τὴν Γεθσημανῇ, ἐν τῇ κοιμισματικῇ ὥρᾳ τῆς ζωῆς Του, (ᾧρα ἀνωτέρω ἐπεισόδια ὑπ' ἀριθ. 1, 4, 5, 7, καὶ 14).

5. *Ὁ Ἰησοῦς προσηύχετο ὑπὲρ τῶν ἄλλων*. Προσηύχετο ὀνομαστικῶς καὶ ἐξακολουθεῖ σήμερον νὰ πράττῃ οὕτως ἐν οὐρανοῖς· εἶναι τὸ μέγα μεσιτικὸν ἔργον Του (ᾧρα σκηνὴν ὑπ' ἀριθ. 13).

6. *Ὁ Ἰησοῦς προσηύχετο ὁμοῦ μετ' ἄλλων*.

Αὕτη εἶναι συνήθεια, ἡ ὁποία θὰ ἔπρεπε πολὺ νὰ μᾶς ἐμπνέῃ. Στιγμαὶ τινες, ἀφιερούμεναι εἰς προσευχὴν μετὰ φίλων ἢ μετὰ συναδέλφων, εἰρηνεύουν ἐξαιρετικῶς τὸ πνεῦμα, συσφίγγουν τὰς καρδίας, καταρρίπτουν τὰς δυσκολίας καὶ διευκολύνουν τὴν λύσιν τῶν δυσκολωτέρων ζητημάτων (ᾧρα σκηνὰς ὑπ' ἀριθ. 7, 9 καὶ 12).

7. *Αἱ μεγαλείτεραι εὐλογίαι τῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ ἦλθον εἰς Αὐτὸν καθ' ὃν χρόνον προσηύχετο*. Τὰ Εὐαγγέλια μᾶς παρέχουν ἑξ παραδείγματα ταύτου. 1) Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατέβη ἐπ' Αὐτόν, καθ' ὃν χρόνον προσηύχετο. 2) Μεταμορφώθη ὡς ὁ ἥλιος, καθ' ὃν χρόνον προσηύχετο. 3) 4) 5) τρεῖς ἠκούσθη φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπιδιοκίμαζουσα Αὐτόν (κατὰ τὰς προσευχὰς τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Μεταμορφώσεως καὶ Ἰωάν. ιβ' 28). Καὶ 6) Ἄγγελος ἰπ' οὐρανοῦ ἐστάλη διὰ νὰ ἐνισχύσῃ Αὐτόν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀγωνίας Του (ᾧρα σκηνὰς 1, 7, 11 καὶ 14).

Ὅποια δύναμις ἦτο ἡ προσευχὴ διὰ τὸν Ἰησοῦν! Ὅχι μόνον ἦτο μία *τακτικὴ συνήθεια*, ἀλλ' ἦτο τὸ καταφύγιον Αὐτοῦ, ὅσας εἶχε νὰ λάβῃ ἀποφασιν οἰανδήποτε. Ὅσας παρουσιάζοντο εἰς Αὐτόν πολλὰ ἀσχολία, *προσηύχετο*· ὅταν ἡ ἐργασία κατεπόνηται Αὐτόν, *προσηύχετο*. Ὅταν εἶχεν ἀνάγκην ἐπικοινωνίας, εὗρισκεν αὐτὴν ἐν τῇ προσευχῇ. Ἐξέλεξε τοὺς Ἀποστόλους Αὐτοῦ ἐν προσευχῇ. Ὅσας περιετοιχιζέτο ὑπὸ πειρασμῶν *προσηύχετο*· ὅσας διεβίλλετο *προσηύχετο*· ὅσας ἡσθάνετο κόπῳσιν σωματικὴν ἢ πνευματικὴν, πάντοτε κατέφυγεν εἰς τὸ ἀλάνθαστον φάρμακον *τῆς προσευχῆς*. Ἡ προσευχὴ ἔδιδεν εἰς Αὐτόν *δύναμιν ἀπεριόριστον* καὶ διετήρει ἀνεξάντλητον τὴν δύναμιν ἐκείνην καθ' ὅλην τὴν ἐπίγειον διακονίαν Του. Ἄν ὑπῆρξε γένος, δυσκολία, ἀνάγκη, πειρασμός, τὸν ὁποῖον νὰ μὴ ὑπερνίκα, χάρις εἰς τὴν προσευχήν, καθ' ὃν τρόπον ἐπραγματοποιεῖ αὐτήν.

Καὶ τώρα ἡμεῖς, οἵτινες ἠκολουθήσαμεν βῆμα πρὸς βῆμα τὴν πλήρη προσευχῆς ζωὴν Του, δὲν θὰ θελήσωμεν νὰ μελετήσωμεν βαθέως τὰς σκηνὰς ἐκείνας, μέχρις ὅτου εἰσπνεύσωμεν τὸ πνεῦμα προσευχῆς, τὸ ὁποῖον ἀποπνέει ἀπ' αὐτῶν· καὶ δὲν θὰ τῷ ζητήσωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ μᾶς διδάσῃ ἡμέραν καθ' ἡμέραν πῶς νὰ προσευχώμεθα; Ἄν θὰ θελήσωμεν τέλος ὡς πρόγραμμα ἡμῶν τὸ νὰ συναντῶμεθα μόνοι μετ' Αὐτοῦ, εἰς ὥρας τακτικὰς, διὰ νὰ τῷ δώσωμεν εὐκαιρίαν νὰ μᾶς διδάξῃ καὶ διὰ νὰ λάβωμεν εὐκαιρίαν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν διδασκαλίαν Αὐτοῦ;

Εἶθε, εὐδοκία Θεοῦ, τοιοῦτος νὰ γείνῃ ὁ πόθος ἐνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν μαθητῶν Του, διότι ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ μυστικὸν τῆς νίκης καὶ τῆς καρποφορίας.

(Ἐκ τοῦ θρησκ. περιοδικοῦ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς»)

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΠΕΤΡΑΚΗ

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ

(Συνέχεια και τέλος)

Ἄλλ' ἴσως θὰ μοῦ προβάλλῃ τι τὴν ἐνστασιν ὅτι ὅλοι κατὰ κανόνα οἱ γονεῖς δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο συνεχῶς παρὰ νὰ διδάσκουν εἰς τὰ παιδιά των καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνουν ὅτι πρέπει νὰ γίνουν τίμιοι ἄνθρωποι ὅτι πρέπει νὰ σέβονται ὅτι ἀνήκει εἰς τοὺς ἄλλους, ὅτι ὀφείλουν μὲ μίαν λέξιν νὰ ἀγαποῦν τὸν πλησίον, ὅπως διδάσκει τὸ Εὐαγγέλιον. Ἀλλὰ πρῶτα—πρῶτα ὑπενθυμίζω εἰς τὸν ἐνιστάμενον ὅτι εἶναι σήμερον πάρα πολλοὶ οἱ γονεῖς, οἱ ὅποιοι φρονοῦν ὅτι μόνον ἂν γνωρίζουν τὰ παιδιά των καὶ δοκιμάσουν πέρα-ὡς πέρα τὸ κακὸν θὰ ἐφοδιασθοῦν πραγματικῇ γιὰ τὴν ζωὴν καὶ γι' αὐτὸ δὲν θέλουν κανένα φραγμὸν οὔτε θεωρητικὸν οὔτε πρακτικόν, σὲ καμμιὰ κακὴ τάση τοῦ παιδιοῦ των. Πόσοι γονεῖς δὲν δοκιμάζουν ἀληθινὴ εὐχαρίστησιν διὰν βλέπουν τὰ μικρά των νὰ δέρονται νὰ κλέπτουν καὶ νὰ κακοποιοῦν τὰ ἄλλα παιδιά καὶ νὰ ἀπατοῦν καὶ αὐτοὺς τοὺς μεγάλους; Καὶ ἐξ ἄλλου θὰ παρεκάλουν ὅλους νὰ ἐξετάσωμεν προσεκτικὰ τὴν συνείδησίν μας καὶ νὰ ἐξακριβώσωμεν ἀμερολήπτως, ἂν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι στὴ ζωὴ μας συνεπεῖς πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀληθείας, τῆς ἀπολύτου πρὸς τοὺς ἄλλους εὐκρινείας, τῆς τιμιότητος καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν δικαιωμάτων των, ποῦ κηρύττομεν καὶ διδάσκομεν μὲ τὰ λόγια εἰς τὰ παιδιά μας, ἢ τοῦναντίον ὑπάρχουν περιπτώσεις—ἢ περισσότερες ἴσως—κατὰ τὰς ὁποίας αἱ πράξεις μας διαψεύδουν τοὺς λόγους μας καὶ ἡ διαγωγὴ μας ἀπέναντι τῶν ἄλλων εἶναι ἀντίθετος πρὸς ἐκείνην ποῦ συνιστῶμεν εἰς τὰ τέκνα μας; Καὶ ἂν συμβαίῃ—ὅπως καὶ πράγματι συμβαίνει—κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ δεῦτερον αὐτὸ, πῶς θὰ ἠθέλαμεν τὰ παιδιά νὰ μὴν αἰσθανθοῦν, νὰ μὴν παρατηρήσουν τὴν ἀσυνέπειαν αὐτὴν; Πῶς θὰ μπορούσαμε νὰ ἀπαιτήσωμεν τὰ παιδιά μας νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὰ λόγια μας καὶ ὄχι πρὸς τὰ ἔργα μας; Τὰ ἔργα παρασύρουν εὐκολώτερα διότι εἶναι διδασκαλία ἐφημεροσμένη καὶ ζωντανή. Ἡ συμβουλὴ καὶ ἡ διδασκαλίς εἶναι φαγητὸ ὠμὸ καὶ ἀμαγεύρετο, ἐνῶ τὸ παράδειγμα εἶναι φαγητὸ καλομαγειρεμένον καὶ εὐκολοχώνευτο. Εἶναι λοιπὸν παράδοξον ἂν ὅλοι, καὶ πρὸ παντὸς τὰ παιδιά, προτιμοῦν τὸ καλομαγειρεμένον φαγητό; Ἀς μὴν αὐταπατώμεθα. Γιὰ νὰ σχηματισθῇ τὸ τεράστιον αὐτὸ ρεῦμα τῆς κοινῆς πεποιθήσεως ὅτι μόνον ὅσοι ψεύδονται καὶ ἀπατοῦν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, εἶναι ἱκανοὶ καὶ ἄξιοι νὰ ζήσουν, ρεῦμα ποῦ παρασύρει τοὺς πάντας καὶ ἰδίως τὰ μικρὰ παιδιά, γιὰ νὰ σχηματισθῇ αὐτὸ τὸ ρεῦμα συνετελέσαμεν καὶ συντελοῦμεν ὅλοι, ἄλλος λίγο καὶ ἄλλος πολύ.

III

Ἀπὸ ὅσα προηγουμένως εἶπομεν προκύπτει σαφῶς ὅτι, ἂν δὲν θέλωμεν νὰ μεταβληθῇ ὅχι μέρος μόνον τῆς κοινωνίας, ὅπως τώρα, ἀλλὰ ὁλόκληρος πέρα ὡς πέρα εἰς ἄθροισμα ἀγρίων ζώων, ποῦ ἀληλοσπαράσσονται μὲ θηριώδη σκληρότητα καὶ μὲ ἀλωπεκοειδῇ πανουργίαν, ὀφείλομεν τάχιστα νὰ ἀναθερμώσωμεν τὴν νέαν γενεάν μὲ νέον ἰδεῶδες, περισσότερον σύμφωνον πρὸς τὴν εὐγένεια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς ἀδιαφθόρου καρδιάς, ἀλλὰ καὶ

πρὸς τὸ πραγματικὸν συμφέρον καὶ τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας.

Καὶ λέγοντας αὐτὸ δὲν ἐννοῶ βέβαια, νὰ ἀποσύρωμεν τὰ παιδιά ἀπὸ τὸ περιβάλλον, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον τώρα ἀναπτύσσονται, ὅσον ἐπικίνδυνον παῖ μολυσμένον καὶ ἂν εἶναι. Τὸ τοιοῦτον καὶ ἀδύνατον εἶναι καὶ ἀνωφελές. Ἡ ἐπιστήμη ἀπεδείξε σήμερον ὅτι τὰ μικρόβια, ποῦ προκαλοῦν τὰς περισσότερας τοῦλάχιστον ἀσθενείας μας, εὐρίσκονται πανταχοῦ καὶ ἔρχονται σχεδὸν συνεχῶς εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ὄργανισμόν μας. Καὶ ἂν δὲν προσβαλλόμεθα πάντοτε ἀπὸ τὰς ἀσθενείας αὐτάς, τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ὄργανισμός μας συνήθως εἶναι ἀρκετὰ ἰσχυρὸς ὥστε νὰ φονεύῃ τὰ μικρόβια καὶ νὰ μὴν τ' ἀφήνῃ νὰ ἀναπτύσσωνται. Καὶ προσβαλλόμεθα ἀπὸ τὰς ἀσθενείας ὅταν δι' οἰονδήποτε λόγον ἐξησθῇ—σεν ὁ ὄργανισμός μας καὶ δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ παλαίῃ καὶ νὰ ἐξουδετερώῃ τὴν μικροβίαν τὰς προσβολάς.

Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὰ παιδιά ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναπνεύουν τὰ δηλητηριώδη μιάσματα τῆς συγχρόνου κοινωνίας, δὲν μένει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ τονώσωμεν τὸν ἠθικὸν αὐτῶν ὄργανισμόν καὶ νὰ ὁπλίσωμεν τὴν ψυχὴν των μὲ τέτοιαις συνηθείαις, ὥστε νὰ μπορούν νὰ ἀγωνίζωνται κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων του καὶ νὰ καταστοῦν ἱκανοὶ, κατὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ πατοῦν «ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πάντα τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ» (Λουκ. 10, 19).

Ἡ προσπάθειά μας λοιπὸν πρέπει νὰ κατατείνῃ στὴν οἰκονόμειαν μέσα, ἀλλὰ καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκονόμειαν νὰ κάμωμε τὰ παιδιά ἄνδρας κυρίου ἐαυτῶν, καὶ ὄχι σκλάβους παραρτήματα ἄλλων.

Ἐκεῖνο ποῦ μᾶς χροιάζεται πρὸ παντὸς σήμερον εἶναι ἄνθρωποι ὁλόκληροι, αὐθιγὸςτατοι καὶ αὐτοτελεῖς, τύποι, χαρακτῆρες καθωρισμένοι, ἄνθρωποι, ποῦ ἔχουν τὴν θέλουν, ποῦ ἔχουν ἰδέας ἰδικὰς των καὶ διατηροῦν τὴν ἀνεξαρτησίαν των ἀπέναντι τῶν ἄλλων. Ἀνεμοδείκτες, ἄνθρωποις ποῦ λαμβάνουν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐκάστοτε κρατοῦντος ρεύματος, τῆς ἐκάστοτε ἐκκρατούσης μόδας, ἔχομεν δυστυχῶς, πάρα πολλοὺς. Ἀπὸ ἀνθρώπους ἀπαρνούμενους τελείως τὴν ὑπόστασιν των γιὰ νὰ διακηρύττουν χωρὶς ἐντροπὴν, ὅτι ἀνήκουν σὲ τοῦτον ἢ σ' ἐκεῖνον ἀπὸ ἀνθρώπους ποῦ κακουροῦν διὰ καὶ ἄλλοι κακουροῦν, καὶ δικαιολογοῦν κάθε των κακομοιριά διότι καὶ ἔνας ἄλλος διέπραξε τὴν ἴδια κακομοιριά ἀπὸ τέτοιους ἀνθρώπους ἔχομεν ἀφρονίαν. Ἀς δείξωμεν εἰς τὰ παιδιά καὶ εἰς τοὺς νέους ὅτι ἄνθρωπος ποῦ τυφλὰ σὺν πρόβατο ἀκολουθεῖ ἕνα μπροστάρι δὲν εἶναι ἄνθρωπος, ὅτι ἄνθρωπος ποῦ ἐπαναλαμβάνει, χωρὶς νὰ συμβουλευέται τὴν συνείδησίν του, ὅτι κάνουν οἱ ἄλλοι, χάνει μέγα μέρος ἢ καὶ ὁλόκληρον τὴν προσωπικὴν του ὑπόστασιν. Ἀς τοὺς δείξωμεν ὅτι τῆς περισσότερας φορὸς δὲν εἶναι ἐξευτελιστικὸν νὰ ἀνῆκῃ κανεὶς εἰς τὴν μειοψηφίαν, διότι ἡ ἀλήθεια δὲν εὐρίσκεται πάντοτε μὲ τὸ μέρος τῶν πολλῶν καμμιὰ φορὰ μάλιστα ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ ὀλίγους ἢ καὶ ἀπὸ ἕνα μόνον. Ἀς τοὺς κάμωμεν νὰ αἰσθανθοῦν ὅτι χροιάζεται πολὺ μεγαλύτερα δύναμις καὶ ἀποδεικνύει πολὺ ἀνωτέραν ἀξίαν προσωπικὴν τὸ νὰ ἀνθίσταται κανεὶς εἰς τὸ κοινὸν ρεῦμα τοῦ καπνίσματος π. χ. τοῦ κρασιῦ, τῶν αἰσχαρῶν ἡδονῶν, παρὰ τὸ νὰ παρακολουθῇ σὺν κάρφους ἀχθ-

ρου τὸ ρεῦμα αὐτό! Νὰ παρακολουθοῦν τὸ ρεῦμα μποροῦν ὅλοι, νὰ ἀνθίστανται εἰς αὐτὸ μποροῦν μόνοι οἱ δυνατοί. "Ἄς κάμωμε τὰ παιδιά μας καὶ τοὺς νέους μας νὰ ντρέπωνται καὶ νὰ κοκκινίζουν ὅχι ὅταν δὲν ξέρουν τὸ κακὸ καὶ ὅταν δὲν τὸ κάνουν ὅπως τώρα, ἀλλὰ ἀκριβῶς τοῦναντίον, ὅταν κάνουν, καὶ ὅταν ξεύρουν ἐκεῖνο ποῦ δὲν πρέπει.

Δὲν θὰ ἐπιμείνω περισσότερο ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἀπῆται ὁλόκληρον διὰ τὴν νὰ ἀναπτυχθῇ ἐλαρκῶς καὶ σπεύδω νὰ προσθέσω, γιὰ νὰ μὴ νομοθῇ ὅτι ματαιοπονῶ ἐν ἐπιγνώσει, ὅτι ὅλ' αὐτὰ τὰ θεωρῶ δυνατὰ ὑπὸ μίαν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν. Τὴν ἀνατροπὴν αὐτὴν ποῦ πρέπει νὰ δώσωμεν στὰ παιδιά μας, γιὰ νὰ τὰ σώσωμεν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν νὰ ἀρχίσωμεν νὰ τὴν λαμβάνωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι. "Ἄν δὲν ἀρχίσωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ εἴμεθα ἄνδρες πραγματικοί, ἀκέραιοι, ἀνεξάρτητοι ἂν δὲν ἀρχίσωμεν, χάριν τῶν παιδιῶν μας, νὰ εἴμεθα ἀληθεῖς, καὶ εὐσυνείδητοι, δὲν θὰ κατορθώσωμεν τίποτε περισσότερο ἀπ' ὅ,τι κατορθώνομεν τώρα. "Ἄν θελήσωμεν νὰ παίζωμεν ρόλον, ὅπως ἔως τώρα, θὰ καταστρέφωμεν μὲ τὸνα χέρι ὅ,τι ἐκτίσαμεν μὲ τὰ ἄλλα. Νὰ τὰ γελάσωμεν δὲν μποροῦμεν. Αὐτὰ κατὰ τὰ ἔργα μας θὰ πράξουν καὶ ὅχι κατὰ τὰ λόγια μας.

Αἰσθανόμεθα ὅτι ἂν ἐπετύχαμεν ἡμεῖς ἔστω καὶ φαινομενικῶς μὲ τὸ ψεῦδος καὶ μὲ τὴν ἀπάτην, αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἄνευ κινδύνου τελείας καταστροφῆς, καὶ εἰς τὰ παιδιά μας. Αἱ παραβάσεις τῶν ἠθικῶν νόμων ὅπως καὶ τῶν φυσικῶν ἔχουν συνεπείας καὶ τὸ αἰσθανόμεθα ὅλοι—αἱ ὁποῖαι ἐπέρχονται ἀμειλίκτως ἀργὰ ἢ γρήγορα. "Ἄν αἱ ἰδιαιότητές μας καταπατήσῃς τῶν νόμων τούτων δὲν ἔχουν τὰς συνεπείας εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, κάποιον ἄλλον θὰ τὰς ὑποστοῦν ἀσφαλῶς ὅστερ' ἀπὸ μᾶς κι' αὐτοὶ εἶναι τὰ παιδιά μας. "Ἄν ἐπαναλάβουν κι' αὐτὰ τὸ πῆδημα τοῦ θανάτου ποῦ ἐκίμαμεν ἡμεῖς καὶ ἐπετύχαμεν, εἶναι πολὺ πιθανόν, εἶναι μᾶλλον βέβαιον ὅτι θὰ τσακισθοῦν αὐτά.

"Ἄν λοιπὸν πραγματικῶς ἀγαπῶμεν τὰ παιδιά μας καὶ ἐνδιαφερόμεθα γιὰ τὴν εὐτυχίαν των, ἅς τὰ προσφυλάξωμεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῆς καταστροφῆς, ἀρχίζοντες ἀπὸ τοὺς ἑαυτοὺς μας τὴν διόρθωσιν.

Ἡ γενικὴ αὕτη δυσαρμονία ποῦ βασιλεύει γύρω μας καὶ καθιστᾷ τὴν ζωὴν ἀηδὴ καὶ δυστυχῇ, ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ καθένας μας ψάλλει παρὰ φωνά. Καὶ νὰ παύσῃ ἡ δυσαρμονία αὕτη μπορεῖ μόνον ἂν παύσῃ καὶ τοῦ καθενὸς μας ἡ παραφωνία.

Διηγοῦνται περὶ ἐνὸς περιηγήτου μουσικοῦ ὅτι εἰσῆλθε κάποτε εἰς μίαν μεγάλην ἐκκλησίαν, ὅπου ὁλόκληρος ὁ πολυπληθὴς χορὸς τῶν ψαλτῶν ἐπαλλεφρικῶδως παρὰ φωνά. Χωρὶς νὰ πῇ σὲ κανένα τίποτε ἐπλησίασε σιγὰ—σιγὴ πρὸς τὸν χορὸν καὶ ἤρρισε νὰ ψάλλῃ μὲ φωνὴν ἀκριβῇ ἐκεῖνο τοῦ ἐπαλλαν ἐκείνοι μὲ παραφωνίας. Στὴν ἀρχὴν ἡ φωνὴ του παρέσυρεν ἕνα τῶν ψαλτῶν, σὲ λίγο δεύτερον, τρίτον, τέταρτον σὲ τέλος ὅλους, διὰ νὰ ἀποτελεσθῇ ὅστερ' ἀπὸ ὀλίγα λεπτὰ ἡ ποθητὴ ἀρμονία.

Αὐτὸ πρέπει νὰ κάμωμεν ὅλοι. "Ἄλλος τρόπος νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ ἀρμονία στὸν κόσμον αὐτόν, δὲν ὑπάρχει.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

(Ὑποβλήθη ἐν τῷ 1924)

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Διὰ

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Κου Χρυσοστόμου

Μακαριώτατε,

Αἱ ἀποφάσεις πᾶσαι τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Μαΐον καὶ Ἰούνιον τοῦ 1923 συνελθόντος Πανορθόδοξου Συνεδρίου, γνωσθεῖσαι παρήγαγον ἀγαθωτάτην καὶ λίαν ἐσχάριστον ἐντύπωσιν παρὰ τῷ λαῷ. Καὶ αὕτη ἡ ἀγράμματος τάξις τοῦ λαοῦ, ἐπεκρότησεν ἀνεπιφυλάκτως, τὰς ληφθεῖσας μεταρρυθμιστικὰς ἀποφάσεις, ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐξ Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ Πανορθόδοξῳ Συνεδρίῳ.

Ἡ μέσφ εἰκοστῷ αἰῶνι, ἐν μέσφ τόσο ἀπλέτου φωτός καὶ ὁ πλέον ἀγράμματος χριστιανὸς ποθεῖ τὴν μεταρρυθμίσιν πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων, ἃς ἡ Ἐκκλησία πρὸ δεκάδος αἰώνων, φέροισα τὰς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελέξεως, ἔθηκεν ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῆς, ἀλλ' αἵτινες δὲν προστρέμονται πρὸς τὴν σημερινὰς συνθήκας καὶ ἀντιλήψεις.

Ὁ διατείνόμενος ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν θερησοληψίαν του, ὅτι ὁ λαὸς σήμερον δὲν εἶνε ὥριμος δι' ἐκκλησιαστικὰς μεταρρυθμίσεις, ἐλέγχεται πολὺ στενῆς ἀντιλήψεως, μηδεμίαν ἔχων γνῶσιν τῆς συντελεσθείσης τῇ ἐπιδράσει τοῦ ἀπ' ἐτου φωτός τοῦ παρόντος αἰῶνος, μεγάλης μετατροπῆς τῆς λαϊκῆς νοοτροπίας, ἣτις ὡς ἀποτέλεσμα ἔσχε μεταξὺ τῶν ἄλλων νὰ μὴ ικανοποιῇται καὶ μὲ ἐκκλησιαστικὰς ἀκόμη διατάξεις, ἀπλῆς τάξεως, πειθαρχίας καὶ εὐταξίας θεσπισθείσας οὐχὶ πρὸ 50 ἐτῶν, ἀλλὰ πρὸ δέκα πέντε αἰώνων!

Ἰδὼν διὰ τὴν ὁ λαὸς μετὰ χαρᾶς ἔμαθεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία του προέβη εἰς μεταρρυθμιστικὰς ἀποφάσεις. Ἀλλὰ μεταξὺ τούτων, ἰδιαίτεραν ἀγένην ἐντύπωσιν καὶ εὐχαρίστησιν τῷ προὔξενον ἡ ἀπόφασις, ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς ἐν μέσφ αὐτοῦ βιοῦντας ἐν χηρείᾳ ἱερεῖς, ὁ δεύτερος γάμος.

Ὁ δὲν τούτου θεωρεῖ φυσικώτερον καὶ ὀρθότερον, μὴ δυνάμενος δὲ νὰ ἐννοήσῃ τὴν διαίρεσιν τῆς ἠθικῆς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἢ νὰ παραδεχθῇ ὅτι ὁ Θεὸς ἀπαιτεῖ εἰδικῶς, ὅπως ὁ ἐν χηρείᾳ δυστυχὴς ἱερεὺς καὶ τὰ παιδιά

του ζῶσι βίον ἀβίωτον, ἵνα Ἐκεῖνος δοξάζηται, ἢ πόρεῖ πῶς ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔσπευσε πρὸ πολλοῦ νὰ τὴν διαγράψῃ.

Ἡ σημερινὸς ἐν χηρείᾳ ἱερεὺς ἀναγκάζεται νὰ ζῇ μὲ συνθήκας καὶ ἀντιλήψεις παρωχημένης ἐποχῆς, ἥτις δὲν ἔχει οὐδεμίαν ὁμοιότητα μὲ τὴν σημερινήν, οὕτω δέ, δὲν ἔχει θέσιν μέσα εἰς τὸν κόσμον, μέσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸ κοινωνικὸν σημερινὸν σύνολον.

Γνωρίζαντες ἐξ ἰδίας ἀντὶ ἡψευ; τὴν δεινὴν θέσιν τοῦ χηρεύσαντος ἱερέως καὶ μάστιγα μέναντος μετὰ ἀνηλίκων τέκνων, πίσης μητρικῆς στοργῆς καὶ ἐπιμελείας ἀπορφανισμένων, αἰσθανόμεθα καὶ συμμεριζόμεθα τὸν πόνον τῆς ψυχῆς του.

Σκοπὸς ἡμῶν δὲν εἶναι ν' ἀναπτύξωμεν καὶ ν' ἀποδεξώμεν διὰ τοῦ παρόντος, παρατάσσοντες ἀτελεύτητον σειρὰν ἐπιχειρημάτων, ὅτι ὁ βίος τῶν ἐν χηρείᾳ ἱερέων εἶναι μεστὸς στενοχωριῶν καὶ κλονισμῶν ἀπιστεύων, οἵτινες φέρουσι τοῦτου; εἰς ἡθικὴν κατάπτωσιν, καὶ ὅτι ὁ Θεσμός; τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ δευτέρου γάμου, δὲν στηρίζεται ἐπὶ οὐδεμιᾷ; ἡθικῆς, ἢ λογικῆς ἢ Γραφικῆς βάσεως, τοῦτο δι' ἀκαταμαχίτων ἐπιχειρημάτων ἐπεδείχθη τελείως ὑπὸ τῶν κατὰ πάντα εἰδικῶν καὶ μεγάλου κύρους, ριζηκελεύθων ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ Πανορθόδοξῳ Συνεδρίῳ, ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν καὶ ὡς; ἀτόμων καὶ ὡς; ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, εἶναι νὰ παρακαλέσωμεν θεομῶς τὴν ὑμετέραν Μακρυότητα καὶ δι' αὐτῆς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος; νὰ θέσῃ εἰς; ἐφαρμογὴν τὴν ληφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πανορθόδοξου Συνεδρίου ἀπόφασιν, ὅτι; ἐπιτραπῇ εἰς τοῦ; ἐν χηρείᾳ ἱερεῖ; ὁ δεύτερος γάμος; ἰσχύσῃ, ἢν καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατρ' ἀρχειὸν πρὸ πολλοῦ ἐπισήμως ἀπεδέχθη, ἢ δὲ Σερβικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐθίμην εἰς ἐφαρμογὴν.

Εὐελπιστοῦντες ὅτι ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν θὰ τύχῃ πραγματώσεως;

Ὑποσημειούμεθα βαθυσεβάστως

Κυρ. Βαρδουλᾶκης ὑποστράτηγος; καὶ Διον. Καλκανδῆς δικηγόρος πληρεξούσιος
Ἐπιδ. Λιμυρᾶς; Ἀριστοτέλης; Ἀναγνωστόπουλος στρατηγὸς πληρεξούσιος Ἀρξίδος; Ἀναστάσιος Κούτρα; πρόεδρος. Πρωτοδικῶν πληρεξ. Φθιώτιδος; Γεώρ. Μπούμπουλης Πλοίαρχος πολεμ. Ναυτικοῦ πληρεξ. Σπεισῶν; Γεώρ. Τσώρτζης πληρεξ. Φλωρίνης; Γεώρ. Φικιώρης τέως ὑπουργὸς πληρεξ. Λακεδαιμόνος; Σπυρ. Εὐδης; πληρεξ. Λακεδαιμόνος; Περικλῆς; Πιερ. Μανρομιχάλης ὑποστράτηγος τέως ὑπουργὸς

καὶ Βασίλ. Κυβέλος ἱατρὸς πληρεξούσιος Οἰτύλου; Παναγ. Ἀ. Πετροπουλάκης πληρεξ. Γυνθείου; Χρῖστος Ζουμπῆς Γεν. ἀρχίατρος πολεμ. ναυτικοῦ πληρεξ. Μεγαρίδος; Σκεῦος Ζερβὸς ἱατρὸς πληρεξ. Ἀθηνῶν Πειραιῶς; Θαλῆς Κουτούπης πρῶτον ὑπουργὸς πληρεξ. Λακεδαιμόνος; Νικ. Σταματιάδης συνταγματάρχης ἱππικοῦ πληρεξ. Καρυστίας; Ἀθαν. Τραχήλης ἱατρὸς πληρεξ. Ἰωαννίνων; Δημ. Τσαπόγας ἱατρὸς πληρεξ. Πυλίας; Μαν. Βουλουνδάνης πληρεξ. Ρεθύμνης; Ἀνδ. Κόρακας κτηματίας πληρεξ. Ἐλασσῶνος Ἰ. Πετσάλης βιομήχανος πληρεξ. Θεσσαλονίκης; Θεοδ. Γρηγορίου ἱατρὸς πληρεξ. Κυνουρίας; Ἰ. Γοβατζιδάκης πληρεξ. Ρεθύμνης; Γ. Κουτρομπάκης; Κων. Παπαδογιάννης; Γεηγ. Μάρακας; Ἰ. Μαρματάκης; Στρατῆς Γεωργηλεδάκης; Πολυχ. Πολυχρονίδης; καὶ Ἀριστ. Μητσοτάκης ὑπουργὸς πληρεξούσιος Χανίων; Σοφούλης πληρεξ. Σόμου; Ἰ. Λιμπερόπουλος πληρεξ. Σπάρτης.

Ο ΜΑΧΑΤΜΑ ΓΚΑΝΤΗ

Ὅσα ὁ Ἀδστριακὸς συγγραφεὺς καὶ δημοσιογράφος Ρενέ Φιλὶπ Μίλλερ εἰς ἑννέα μακρὰ ἀρθρα δημοσιευθέντα εἰς τὸ «Ἐλεύθ. Βῆμα» ἔγραψε περὶ τοῦ μεγαλειτέρου ἱεροφάντου τῶν διεκδικήσεων τῆς συγχρόνου Ἀνατολῆς, περὶ τοῦ ἀληθῶς μεγάλου ἀναμορφωτοῦ τῶν Ἰνδιῶν, Μαχάτμα Γκάντη εἶναι ἀξία πολλῆς προσοχῆς. Μορφ. θεῖ; εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὁ μέγας τὴν ψυχὴν Γκάντη, ἐπηρεάσθη βαθύτατα ἐκ τῆς μελέτης τοῦ γνησιοῦ Χριστιανικοῦ ἀνεύματος, τὸ ὁποῖον ἤγαγε τοῦτον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, εἰς ὃ ἄγει ἀντάς τοὺς ἀληθεῖς καὶ μεγάλους ἀναμορφωτὰς ἐκείνους, τοὺς ὁποῖους ἡ θεία Πρόνοια στέλλει ἐκάστοτε, ἵνα στρέψωσι τὰς μεγάλας μάζας τῶν λαῶν πρὸς τοιαύτας ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις, ὥστε ἡ ἀποδοχὴ ἐκ μέρους αὐτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ φυσιολογικῶς νὰ προλαβαίνεται. Διὰ τοῦ βίου καὶ τῶν ἐμπνευσμένων κηρυγμάτων του ὁ Μαχάτμα Γκάντη κατέκτησε κυριολεκτικῶς τὰ 350 ἑκατομ. τῶν Ἰνδῶν, οἵτινες λατρεύουσιν αὐτὸν ὡς ἅγιον. Ὅτι συνέβαινεν εἰς τῆς Ἰνδίας οὐκ ἔστιν ἄλλο ἢ ἱστορία σημειῶναι ὅτι συνεβῆ. Αἱ 84 τάξεις, ὑποδιηρημέναι εἰς χιλιάδας περίπου μικρότερας, εἰς τὰς ὁποίας διαιρεῖται ὁ Ἰνδικὸς πληθυσμὸς τῶν Ἰνδιῶν, χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως κοινῆς τραπέζης καὶ κοίτης! Τὸ πέμπτον τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἰνδιῶν ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν «παριῶν», οἱ ὁποῖοι θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἰνδοὺς ὡς ἀτόπητοι καὶ «ἀκάθαρτοι», τόσον, ὥστε καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ βλέμμα ἢ ἡ σκιά των πιστεύεται ὅτι μολύνει κάθε «καθαρόν» Ἰνδόν. Μιᾶς τάξεως Ἰνδῶν οὐδέποτε καταδέχεται νὰ συνεργασθῇ ἢ νὰ φάγῃ μὲ ἄλλον Ἰνδόν κατωτέρας τάξεως.

«Ο,τι συνέβη οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων τῇ ἐπιδράσει τοῦ Γκάντη δικαίως θεωρεῖται ἓνα ἀληθές θαῦμα

Μόνον ἡ μοναδική φυσιογνωμία τοῦ Γκάντη ἦτο δυνατόν νά κατορθώσῃ νά συνενώσῃ εἰς μίαν κοινὴν παρτάξιν ὅλας αἰτίαι τὰς αὐστηρῶς ἀναμεταξύ των διαχωριζόμενας τάξεις καὶ νά ἐπιτύχῃ αὐτὴν τὴν πρώτην φορὰν ἴσως παρατηρουμένην εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, τριακτῆ; ἐκτάσεως ἐπανάστασιν μακρῶν καὶ βαθειὰ ἐρριζωμένων παραδόσεων, χρονολογούμενων ἀπὸ μακροτάτων χιλιετηρίδων.

Ὁ Γκάντη κατόρθωσε νά κερδίσῃ τὰς καρδίας πασῶν τῶν τάξεων καὶ ὁπαδῶν πασῶν τῶν θρησκειῶν. Βραχμῆνοι καὶ Παρίαι, Ἰνδοὶ καὶ Μωαμεθανοί, πλούσιοι καὶ πτωχοὶ ἐργάται τῶν ἐργοστασίων, ὅλοι τῇ ἐπιρροῇ του γίνονται ἀδελφοί. Τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές θαῦμα;

Οὐδέποτε ἡγατήθη ἄνθρωπος ὑπὸ τοσούτων ἀποχρώσεων καὶ ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων. Ὅταν ἄλλοτε ἠσθάνεσθαι, ὅπως σήμερον ὁ Γκάντη, ἀγωνία μεγάλη κατεῖχε τὰς Ἰνδίας οἱ Βραχμῆνες, οἱ Μωαμεθανοί, πάντες ἐδέοντο ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῆς ὑγείας του. Ὅταν ἄλλοτε ἀπεφυλακίσθῃ, ὁλόκληροί αἱ Ἰνδαὶ ἐπανηγύρισαν, ἀπὸ τὰς παγίδας καὶ τοὺς μινναρέδες ἐξεπέμποντο προσευχαὶ εὐχαριστίας. Τὰ κατεστήματα ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην κλειστά, οἱ ἐργάται εἶχον ἑορτὴν καὶ οἱ πλούσιοι διὰ πρώτην φορὰν παρέθεσαν γεύματα εἰς τοὺς Παρίας.

Ὁ Γκάντη ἐξέφερε τὴν γνώμην του ἐπὶ ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς. Ταύτας διακρίνει ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ βαθὺς οἰκτος πρὸς τοὺς παρίας καὶ ἀποκλήρους τῆς τύχης, ἡ προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν τοῦ βίου τοῦ Ἰνδοῦ, πρὸς διαφώτισιν αὐτοῦ, πρὸς ἀπόκτησιν τῶν μέσων τοῦ ζῆν ἀνθρωπίνως. Αἱ ἀναμορφωτικαὶ τοῦ γνῶμαι εἶνε γνῶμαι βαθύτατα ἐπηρασμέναι ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελίου, ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ.

Αἱ γνῶμαι του περὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἡ συμπάθεισ του, ὁ πόνος του διὰ τὴν ἀθλίαν τύχην τῶν γυναικῶν ποὺ ζοῦν εἰς τὸ περιθώριον τῆς κοινωνίας, ὁ πόθος του νά σωθοῦν ἀπὸ τὴν ἀμαρτωλὴν ζωὴν, δὲν εἶνε ἀπλῶς ἀνθρωπιστικά, εἶνε καθαρῶς Χριστιανικά, καὶ μόνον ἕνας ἐπηρασμένος ἀπὸ τὸ γνήσιον τοῦ Χριστιανισμοῦ πνεῦμα ἠδύνατο νὰ τὴς ἔχῃ καὶ νὰ τὰς ἐκφέρῃ. Ἀηδία καὶ φρίκη τὸν κατέλαβε πρὸ τοῦ «ἀτιμωτικοῦ πάθους» τὸ ὁποῖον ἐξαναγκάζει τὸν ἄνδρα «νὰ ἀποβλέπῃ μετ' ἐπιθυμίας πρὸς τὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία εἶνε ἀδελφὴ του, καθιστὰν αὐτὴν, λείαν τῆς ἡδονῆς του». «Ἐμεῖς οἱ ἄνδρες, γράφει, πρέπει νά αἰσχυνώμεθα, ἐφ' ὅσον ὑλάσκει καὶ μία ἑστὼ γυναῖκα, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ὡς ἀντικείμενον ἡδονῆς». «Προτιμῶ νὰ ἴδω τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐξαφανιζόμενον, παρὰ νὰ καθιστάμεθα κτηνωδέστεροι τῶν ζώων, μεταχειριζόμενοι τὰ εὐγενέστερα πλάσματα, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν ὁ Θεός, ὡς ὄργανα τῶν παθῶν μας. Ἐξ ὅλων τῶν δεινῶν τὰ ὁποῖα ὑπεύθυνοί εἶνε οἱ ἄνδρες, κανένα δὲν μοῦ φαίνεται τόσον καταπόν, τόσον ἀθλίον καὶ τόσον ἀτιμωτικόν, ὅσον αὐτὴ ἡ κακομεταχείρισις τοῦ ἑτέρου ἡμίσεος τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ ὁποῖον θεωρῶ καὶ τὸ εὐγενέστερον. Τὸ γυναικεῖον φύλον εἶνε τὸ εὐγενέστερον, διότι ἐνσαρκώνει τὴν αὐτοθυσίαν, τὸν σιωπηλὸν

πόνον, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν πίστιν καὶ τὴν γνῶσιν».

Ὁ Γκάντη ζητεῖ ὅπως κάθε ἄνδρας, τῶν Ἰνδιῶν σέβεται κάθε γυναῖκα, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν τιμὴν κάθε γυναικός, ὡς νὰ πρόκειται περὶ ἀδελφῆς του.

Μετὰ τῆς αὐτῆς αὐστηρότητος καὶ ἀποφασιστικότητος καταδικάζει ὁ Γκάντη καὶ πᾶσαν ἄλλην νοσηρὰν ἔκφανσιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῆς χώρας του, ἰδιαίτερος δὲ τὸ ἐθιμον τῶν παιδικῶν γάμων. «Ἀποστρέφομαι τοὺς παιδικοὺς γάμους. Αἰσθάνομαι φρίκην ὅταν βλέπω ἓνα παιδίον ἐν χρεῖρ».

Ἡ πλήρης τρυφερότητος μέριμνα τοῦ Γκάντη διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὰ βάρη τῶν μεγάλων μαζῶν ἀποδεικνύεται ἴσως χαρακτηριστικωτέρα ἀπὸ τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον του διὰ τὰς καθημερινὰς μερίμνας τῶν κατωτέρων τάξεων. Ἐν μέσῳ τῶν σφοδροτέρων πολιτικῶν ἀγώνων του, δὲν ἔπαυσε ποτέ, παραλλήλως πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἀργαλειοῦ καὶ τὴν τύχην τῶν παριῶν, νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ καθημερινοῦ βίου τῶν πτωχῶν. Ὁ στενωπότης καὶ διαρκὴς σύνδεσμος μετὰ τὴν ζωὴν τῶν πτωχῶν, μετὰ τὰ βάρη καὶ τὴν δυστηρίαν των, ἐξηγεῖ τὴν μεγάλην ἐπιρροὴν τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ὁ Γκάντη ἐπὶ τοῦ Ἰνδικοῦ λαοῦ. Ἡσθάνθη, καὶ ἔκαμιν νὰ αἰσθανθοῦν ὅλοι οἱ Ἰνδοὶ ὅτι ἔχουν εἰς τὰς φλέβας των τὸ ἴδιον αἷμα καὶ ὅτι ἔχουν τὴν ἰδίαν σάρκα.

Ἡ γνώμη τοῦ Γκάντη διὰ τὰ δυτικὰ ἔθνη εἶνε ὅτι ταῦτα ἔχουν ὑποδουλωθῇ εἰς ἓνα νέον θεόν, τὸν Ὀλισμόν, ὁ ὁποῖος τὰ ὑπονομεύει ἠθικῶς. Ἡ Εὐρώπη λατρεύει κατὰ τὸν Ἰνδὸν ἐπαναστάτην, μόνον τὸν Μαμμωνᾶν, ὑπολογίζουσα τὰς λεγομένας προόδους τῆς, εἰς στερολῆας καὶ σελλῆνια. «Ὁ εὐρωπαϊκὸς πόλεμος ἀπεκάλυψε χαρακτηριστικώτερα παρὰ ποτε τὸν σατανικὸν χαρακτῆρα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ νικηταὶ παρεβίασαν ἐν ὀνόματι τῆς ἀρετῆς πάντα νόμον τῆς δημοσίας ἠθικῆς. Πρὸ οὐδενὸς ψεύδους ἐδίστασαν, προκειμένου νὰ ἐκμεταλλευσθοῦν. Ἀφορμὴ ὅλων τῶν ἐγκλημάτων τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ τῆς Δύσεως εὐρηται εἰς τὸν ὑλιστικὸν χαρακτῆρα».

Εἰν ὁ Γκάντη, ὡς εἶπομεν, δὲν ἐληγεάετο βαθύτατα ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν διδασμάτων τοῦ Χριστοῦ, δὲν θ' ἀπέβαινε ὑπερόχος χαρακτῆρ καὶ δὲν θ' ἐχίραττεν ὑψηλὴν ζωὴν. Τοῦτο μόνον ἡ ἐνστέρνσις τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Σωτῆρος δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. Ἰδοὺ πόθεν ἐπήγαγεν ἡ ἔξοχος προσωπικότης τοῦ Μαχάτμα Γκάντη. «Τὸ κατ' ἐμέ, λέγει, πιστεύω εἰς τὰ παραγγέλματα τοῦ Ἰησοῦ ὅπως τὰ ἐννοῶ εἰς τὴν ἐλπί τοῦ ὁρους ὁμιλίαν... Κατὰ τὴν τα εἰνήν μου γνώμην τὰ παραγγέλματα ἐσρεβλώθησαν εἰς τὴν Δύσιν. **Ὡ, ναί, εἰμαι χριστιανός...** ἀλλὰ δὲν ἔχω καμμίαν ὁρεξιν νὰ εἰπῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν τὴν γνώμην μου διὰ τὴν Χριστιανισμὸν μόνον ἀρνητικῶς δύναμαι νὰ σὰς εἰπῶ ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς θεωρουμένης σήμερον χριστιανισμοῦ εἶνε ἀρνησις τῆς ἐπὶ τοῦ ὁρους ὁμιλίας. Μὴ ἀφήνατε τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς νὰ συγχύσων τὴν περὶ Ἰησοῦ διδασκαλίαν μετὰ ὅσα συμβαίνουν εἰς τὸν σημερινὸν πολιτισμόν...»

Ὅσα τέλος ὁ Γκάντη εἶπε περὶ τοῦ κρατοῦντος ἐν Ἰνδίας ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, εἶνε πολλοὺ λόγου ἄξια, ἂν δὲ παρεναλεῖτο νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του διὰ τὸ παρ' ἡμῖν (ἐν Ἑλλάδι) τοι-

οὐτον, ἀσφαλῶς θὰ ἐξέφερε τὴν αὐτὴν περίπου γινώμην. «Τὸ παιδί, λέγει, δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ μάθῃ πρὸς τὰ μαθητικά του ἀναγνωσμάτια τί εἶνε δίκαιον καὶ τί εἶνε ἀδίκον εἰς τὴν ζωὴν. Ὅσον προχωρεῖ εἰς τὸ σχολεῖον, τόσον ἀποξενούται ἀπὸ τὴν οἰκογενεῖαν καὶ τὴν πατρίδα του. Τὰ παιδιὰ μας δὲν πρέπει νὰ διδάσκωνται κατὰ τρόπον ὥστε ἀργότερα νὰ περιφρονῶν τὴν ἐργασίαν. Δὲν βλέπω τὸν λόγον διὰ τὸν ὁποῖον τὰ παιδιὰ τῶν χωρικῶν, ἀλλὰ ἀποφοιτήσουν ἀπὸ τὸ σχολεῖον, πρέπει νὰ εἶνε ἀχρηστα πλέον εἰς τὴν γεωργίαν. Καὶ μία λέξις διὰ τὴν ἠθικὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν! Δὲν πιστεύω ὅτι αὕτη ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν βιβλίων, ἀλλὰ θεωρῶ αὐτὴν ὡς ἐξαρτωμένην διὰ ζωῆς ἀπὸ τὸν διδάσκαλον. Ποιοὶ ὅμως διδάσκουν εἰς τὰ κατώτερα καὶ ἀνώτερα σχολεῖα τῶν Ἰνδιῶν; Εἶνε ἄνδρες καὶ γυναῖκες με χαρακτῆρα καὶ πίστιν, ποὺ ἐτύχαν ἐπίσης τῆς ὁρθῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς; Περιμένει κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς ὅτι θὰ ἐστρεψαν τὴν ψυχὴν τῶν παιδιῶν ποὺ εἶνε ἐμπειστυμένα εἰς τὰ χεῖρα τῶν, πρὸς τὸν Θεόν; Αὐτοὺς ὁ τρόπος τοῦ διορισμοῦ τῶν διδασκάλων τῶν κατωτέρων ἰδίως σχολείων, δὲν ἀποκλείει τὴν πεποίθησιν εἰς τὸν χαρακτῆρά των; Μᾶς εἶνε γνωστὸν ὅτι ὅλοι οἱ διδάσκαλοι, δὲν διορίζονται εἰς τὰ σχολεῖα διὰ τὸν πατριωτισμὸν των, ἀλλ' οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν δι' ἀπλοῦς βιοποριστικούς λόγους. Γίνονται διδάσκαλοι, ὅπως θὰ ἤμποροῦσαν νὰ γίνουν καὶ ἄλλου εἶδους ὑπάλληλοι».

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΙΝ ΤΕΘΕΝΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Ἀρχοντικὴ Ρεθύμνης,

Φίλε κ. Διευθυντά τῆς Νέας Ζωῆς.

Ἐπισταμένως παρακολουθῶν τὸν τίμιον ὑμῶν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν παρ' ἡμῖν θρησκευτικῶν πραγμάτων, αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ σοῦ σφίξω τὴν δεξιάν καὶ νὰ σοῦ ὑπομνήσω τὸ τοῦ Ὁμήρου «Βιλλ» οὕτως αἶς κεν τι φῖος Διναοῖσι γένηαι» καὶ νὰ σὲ συγχαρῶ ἰδιαιτέρως διὰ τὴν σιήλην τὴν ὁποίαν ἐρκαινιάζεστε πρὸς ἐλευθέραν συζήτησιν φλεγόντων ζητημάτων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἐπὶ τούτων δὲ καὶ ἐγὼ ὡς ἱερεὺς θὰ ἐκρέω τὴν ταπεινὴν μου γνώμην μετὰ τὴν διάπυρον μου εὐχὴν ὥπως ἄλλος κάλλιον ἐμοῦ πραγματευθῇ ταῦτα ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ πέντε ὑμῶν ἐρωτήματα κύριε Διευθυντά, ἐκ τοῦ πρώτου ἐξαρτῶνται, λύοντες ὅθεν τὸ πρῶτον περιτεύει ἡ λύσις τῶν ἄλλων διότι ἐκ τούτου πηγάζουσι.

Τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ναοῖς παρατηρούμενην ἀφροισίαν δεόν νὰ ἀναζητήσωμεν μεταξὺ λαοῦ καὶ κλήρου, διότι οὗτοι εἶναι οἱ δύο πόλοι περὶ τοὺς ὁποίους κινεῖται τὸ ὅλον οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας, ἐκ τῆς θρησκευτικῆς δὲ καὶ ἠθικῆς τούτων μορφώσεως ἐξαρτᾶται ἡ ὅλη δρᾶσις καὶ πρόοδος τῆς κοινωνίας καὶ Ἐκκλησίας ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ ἀδρῖνεια καὶ παρακμὴ τούτων ἀφ' ἑτέρου.

Καὶ πρῶτον εἰν ἐπισταμένως ἐξετάσωμεν τὴν τε θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν διαπαιδευγώγησιν τῆς σημερινῆς χριστιανικῆς κοινωνίας θὰ ἴδωμεν πασιφανέστατα ὅτι αὕτη εἶναι κενὴ τῆς χριστιανικῆς δι-

δασκαλίας, μόνον δὲ εἰς τύπους τινὰς στηρίζεται σήμερον τὸ ὅλον οἰκοδόμημα τῆς Ἐκκλησίας, δι' ὃ καὶ ἐκ μέσου ταύτης ἐφυγαδευθήσαν οἱ καρποὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οἵτινες εἰσὶν ἁγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (ἐπιστολὴ Παύλου πρὸς Γαλάτους Κεφ. Ε'. στ. 25.) τὴν θέσιν δὲ τούτων κατέλαβεν ὁ ἐγωῖσμός καὶ τὰ ζωώδη ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὴν θέσιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἄλλων ἱερῶν βιβλίων ἐν τῇ οἰκογενεῇ ἀντεκατέστησαν τὰ μυθιστορήματα, τὰ πορνογραφήματα, αἱ θεωρίαι τοῦ Δαρβίνου, τοῦ Ἑγγέλου, τοῦ Χέκελ τοῦ Τολστόη, τοῦ Λενίν καὶ τῶν ἄλλων λυμενῶν τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν πολιτισμοῦ, ἡ δὲ νεότης γαλονεῖται καὶ ἀναπτύσσεται οὕτως οὐχὶ ἐν τῷ εὐδῶδι κήπῳ τῆς Γεσθημανῆς, ἀλλ' ἐν Γομόροις καὶ Σοδόμοις, καὶ ἐν Βαβυλῶνι, τῇ πόρῃ τῇ μεγάλῃ.

Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐλαχίστοι σήμερον ἐκκλησιαζόμενοι κράττουσι τοῦτο καθ' ἑξῆς καὶ οὐχὶ κατ' ἐπίγνωσιν καὶ εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ παραλείψωσι τοῦτο ἐπὶ τῇ προσεγγίσει καὶ τοῦ μικροτέρου πειρασμοῦ. Τοῦτο γνωρίζω ἐξ ἰδίας πείρας ὡς ἐκ τῆς θέσεώς μου. Διὰ τὴν ἡρώτητα κάποτε τακτικόν τινα χριστιανικόν, διὰ τὴν δὲν ἤλθατε σήμερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ποῦ φέρετε ἐρητάσιμον ἐνδυμασίαν; Γέροντα μοὶ ἀπαντᾷ, ἡρχόμην ἄλλ' εἰς τὸ καφενεῖον με ὑποχρέωσαν νὰ τιμῇ ἕνα ποτηρίον κρασί καὶ ἔτσι ἔχασα τὴν λειτουργίαν μου. Ὅποια θρησκευτικὴ κατάπτωσις! οὐχὶ διὰ τὸν φόβον μαρτυρικῶν βασάνων ἠρνήθη τὴν ἐκκλησίαν του, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡδονὴν ἐνὸς ποτηρίου οἴνου!!

Διὰ τὴν ἡρώτητα κάποτε γυναῖκας τινὰς τοῦ λαοῦ, διὰ τὴν ἀφήκατε παρημελημένην τὴν ἐκκλησίαν ταύτην; Διὰ τὴν δὲν ἡγάπατε τουλάχιστον τὰς κανδύλας τῶν ἁγίων, ἐνῶ σήμερον εἶναι μεγάλη Παρασκευὴ; «Ἀχ γέροντα, μοὶ ἀπαντᾷ μία χῆρα, δὲν τὸ βαστᾷ ἡ καρδιά μας, ὁ Θεὸς ἄς μᾶς τὸ συγχωρήσῃ, νὰ περιποιηθῶμεν αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν, διότι αὕτη μᾶς ἔκασσε. Δὲν βλέπετε πόσα σπήθια ἐρύμαξε στὴ γειτονιά; Δὲν βλέπετε ἂν ἄφῃκε ἄνδρα; ὅλες μὲς ἔκαμε χῆρος. Ἐμεῖς ἐρημάξαμε, ἄς ῥημάξῃ καὶ αὕτη.»

Ἰδοὺ καθ' ἑπτάς εἰς τὸν ὁποῖον δύναται τις νὰ ἴδῃ τὴν θρησκευτικὴν διαπαιδευγώγησιν τῆς σημερινῆς οἰκογενείας τῶν Χριστιανῶν!

Ἐν ὧρισα οἰκογενεῖαν καὶ δὴ ἱερέως, ἥτις ἀπέδωκε τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς εἰς ὠρισμένην ἐκκλησίαν. Ἐκτετε παρῆλθον μέχρι σήμερον 15 καὶ πλέον ἔτη καὶ τινα τῶν τέκνων τοῦ ἱερέως δὲν εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην, οὐχὶ μόνον ἐν καιρῷ λειτουργίας ἀλλ' οὐδὲ ὡς θεαταὶ ἐκ περιεργείας πλέον.

Ἐπίστευσαν δηλαδὴ ἐν τῇ φοβερᾷ αὐτῇ θρησκευτικῇ ἀμαθείᾳ ὅτι ἡ ἐκκλησία, τὸ κτῖον δηλονότι, ἐφόνευσεν τὸν ἱερεῖα πατέρα των.

Ἰδοὺ ὅποια εἶναι σήμερον ἡ θρησκευτικὴ συνείδησις τῶν 9)10 τοῦ σημερινοῦ παρ' ἡμῖν χριστιανικοῦ κόσμου.

Εἰς τὴν φοβερὴν δὲ ταύτην θρησκευτικὴν ἀμάθειαν τῆς οἰκογενείας, δὲν ἀπέβη δυστυχῶς τὸ σχολεῖον προβολὴς διαφωτιστικῆς ὡς συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας, ὥστε μετὰ μίαν δύο γενεάς ἐπαισθητῶς ὁ ἕλλην νὰ εἶνε θρησκευτικώτερος καὶ οὐσιαστικώτερος χριστιανός. Ἐλάχιστα τὸ σχολεῖον ἀνέπτυξε τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα κατὰ τινὰς δὲ οὐδόλω. Οἱ ἐξερχόμενοι τῶν γυμνασίων κατὰ πλειοψηφίαν σχεδὸν!

νε θρησκευτικῶς ἀδιάφοροι καὶ περιφρονῶνται ἀκόμη τῆς θρησκείας. Αὐτὸ δὲ τὸ σημεῖον εἶνε ναὶ τὸ πλέον ἀνησυχαστικόν.

Αὕτη εἶναι ἡ οἰκτρὰ κατάστασις τοῦ λαοῦ ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως, ἄγνοια βαθύσκοτος, τύποι τινὲς καὶ οὐδὲν πλέον, ἀρα διὰ τὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου ἔχει ἀνάγκην φωτὸς καθαροῦ καὶ ἡγητόρων ἱσταμένων εἰς τὸ ὕψος τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἀποστολῆς.

Καὶ ἤδη ἄς ἐξετάσωμεν τὸν δεύτερον πόλον τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας τὸν ἐνοριακὸν κλήρον ἵνα ἴδωμεν ἐὰν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ ἀποστολήν.

Ὁ ἐνοριακὸς κλήρος τῆς σήμερον δυστυχῶς εὐρίσκεται κατὰ πλειοψηφίαν σχεδὸν εἰς τὴν αὐτὴν παχυλὴν ἄγνοιαν τοῦ λαοῦ καὶ ἐτι κατωτέρω, διότι ὡς γνωστὸν μέγα μέρος αὐτοῦ στρατολογεῖται ἀνευ προσόντων ἐκ τῶν κατωτάτων στρωμάτων τῆς «Ἑλληνικῆς κοινωνίας», ἥτοι ἀπὸ ἀνθρώπων ἀνικάνους μὲν δι' οὐδὲν ἄλλο ἐπάγγελμα, ἱκανοὺς δὲ νὰ ἡγοῦνται τῶν ἄλλων εἰς τὰ χριστιανικὰ ἔργα καὶ εἰς τὸ κατὰ Χριστὸν ζῆν!!

Ὁ Ἰησοῦς ὅμως παρέβαλε τοὺς προεστούς ἢ ἱερεῖς τῆς θρησκείας τοῦ πρὸς τὸ ἅλας τῆς γῆς, πρὸς τὸ φῶς τοῦ κόσμου καὶ πρὸς πόλιν κτισθεῖσαν ἐπάνω ὄρους, τοσαύτην δὲ σημασίαν ἔδωκε εἰς τὰ προσόντα ταῦτα, ὥστε εἶπεν ὅτι ὅταν ταῦτα μαρανθῶσι οἱ ταῦτα κατέχοντες καθίστανται ἀχρηστοὶ καὶ ἐπιζήμιοι καὶ συνιστᾷ τὴν ἀποκομπὴν τούτων οὐ μόνον ἐκ τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν θέσεως ἀλλὰ καὶ ἐκ μέσου τῆς κοινωνίας, «ἐὰν τὸ ἅλας μαρανθῇ ἐν τίνι ἀλισθησεται; οὐδὲν ἰσχύει ἐτι εἰμὴ βληθῇται ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων».

Ἰδοὺ ὁ λόγος δι' ὃν τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ἐξέπεσε εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐπαίτου, ἰδοὺ ὁ λόγος δι' ὃν ὁ κλήρος διαπομπεύεται χλευάζεται καὶ ὑβρίζεται, ἰδοὺ ὁ λόγος δι' ὃν ἡ ἐκκλησία ἐρημοῦται ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ὃ δὲ λαὸς ἀνευ πραγματικῶν ποιμένων ἀφίεται νὰ σύρεται εἰς τὸν κρημνὸν τῆς ἀθείας καὶ διαφθορᾶς.

Πρὸ ἔτους ἐπεσκέφθην ἐφημέριόν τινα ὃν εὐρῆκα ἐντὶνι καφενεῖᾳ συνδιαλεγόμενον μετὰ νεοεπαγγελθέντος ἐξ Ἀμερικῆς καὶ ἄλλων ὁμοχωρίων του.

Ἡ συζήτησις περιστρέφεται περὶ θρησκευτικῶν δῆθεν ζητημάτων ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἱερεὺς οὐδεμίαν εἶχεν ἰδέαν, ὃ δὲ ξενιτευθεὶς ὁμοχωρίος του ἀνῆκων εἰς τὴν ἐβραϊσμοσυντηρικὴν λέσχην τοῦ Βροῦκλιν ἐλάμβανε εὐκαιρίαν καὶ διέδιδε τὰ νοσηρὰ καὶ ἀντιχριστιανικὰ ἐκείνης δόγματα: οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἀλλὰ ἐθανυμάζετο ὑπὸ τοῦ ἱερέως διὰ τὴν θεολογικὴν του μόρφωσιν!

Ποῦ εἶνε σήμερον ὁ ἄμβων τῆς Ἐκκλησίας! καὶ ποῦ εἶνε τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «οὐαὶ μοι ἐὰν μὴ εὐαγγελίζομαι: Ποία εἶνε σήμερον ἡ χριστιανικὴ δρασίς τοῦ ἱερέως καὶ ποῦ οἱ καρποὶ τοῦ Εὐαγγελίου; ποῦ εἶναι τὸ ἀγαπᾶτε ἀλλήλους; ἐνῶ αὐτὸς δι' οἰκονομικοὺς λόγους πωλὼν τὰ μυστήρια τῆς ἐκκλησίας ὡς ὁ αἰσχροκερδὼν ἔμπορος γίνεταί οὗτος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐνοριτῶν του ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου καὶ ἡ πρωτίστη αἰτία τῆς φυγαδεύσεως τῶν πιστῶν ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ τῶν μυστηρίων, ὁ μισητὸς ἀνθρώπος, ὁ ζητῶν αἰωνίως νὰ χορτάσῃ τὴν κοιλίαν του ἐκ τῶν ψυχῶν τῆς τραπέζης τῶν Χριστιανῶν.

Ἡ σημερινὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καθήκον

ὑπέρτατον ἔχει νὰ ἀνασυνταχθῇ ἐπὶ ἄλλων βάσεων, καὶ νὰ δημιουργήσῃ στελέχη ἀντάξια τῆς ἀποστολῆς των.

Εἶνε ἡ Ἐκκλησία ἡ παιδαγωγὸς τοῦ λαοῦ καὶ ὁ τηλανγῆς φάρος ὅστις κατευθύνει τὰ βήματα τῆς φνῆς εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη καὶ εἰς τὰ καλὰ ἔργα διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, ἐὰν ναί; τότε δεόν νὰ κατέχῃ ἐξέχουσαν θέσιν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, διὰ νόμον δὲ ὁ κατὰ καιροὺς μητροπολίτης Ἀθηνῶν νὰ κατέχῃ αὐτοδικαίως τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ ὑπουργοῦ τῆς θρησκείας καὶ νὰ ἐπιτηρῇ καὶ ἐπιβλέπῃ διὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἱεραρχίας τὴν πνευματικὴν τροφὴν τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἐξελέγῃ τοὺς ψηφίζομένους νόμους ἐὰν ἐκπηγάζουν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐκ τῆς χριστιανικῆς ἡθικῆς.

Ὁ ἱερεὺς ἄριστα μορφωμένος καὶ μισθοδοτούμενος παρὰ τοῦ κρατικοῦ Ταμείου, θὰ παρέχῃ τὰ μυστήρια δωρεὰν εἰς τοὺς πιστοὺς θὰ ὀδηγῇ αὐτοὺς εἰς τὸν δρόμον τοῦ Εὐαγγελίου καὶ θὰ εἶνε πραγματικὸν φῶς φωτίζον καὶ ἀγιάζον τοὺς πιστοὺς. Τότε δὲ καὶ οἱ ναοὶ θὰ γεμίσωσι καὶ τὰ μυστήρια θὰ ἀρθοῦν εἰς τὸ ὕψος των, ἡ κυριακὴ ἀργία θὰ ἀποβῇ πραγματικὴ τοιαύτη ἡμέρα ἀγαθοεργίας καὶ χριστιανικῶν ἔργων διότι ἡ κοινωνία θὴ μορφωθῇ, τὸ Σχολεῖον θὰ περιορισθῇ εἰς τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἐθνικὰ αὐτοῦ ὅρια.

Τότε τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ὡς δίστομος μάχαιρα θὰ ἀποκαθάρσῃ τὰ σεσηπῶτα, νέα ζωὴ θὰ ἀνατείλῃ καὶ τότε θὰ ἀληθεύῃ καὶ πάλιν τὸ Ἀποστολικὸν λόγιον τοῦ Παύλου «*ἀδελφοὶ μικρὰ ζύμη ὁλον τὸ φύραμα ζυμοῖ*».

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΣΚΑΝΤΖΙΔΑΚΗΣ

Ἱερεὺς - Διδάσκαλος

ΠΩΣ ΝΑ ΖΗΤῆ

ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΛΟΓΑΡΟΥ JOHN LUBBOCK

Πάντες ὀφείλομεν ὅχι μόνον νὰ κάμνωμεν εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι εὐχόμεθα νὰ κάμνωσιν εἰς ἡμᾶς καὶ αὐτοί, ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ τρέφωμεν καὶ ἀγαθὰς πρὸς αὐτοὺς διαθέσεις, ἐὰν θέλωμεν καὶ αὐτοὶ νὰ οκνεύουνται ἀγαθὰ ὑπὲρ ἡμῶν. Διότι πῶς εἶνε δυνατόν νὰ εἶνε οἱ ἄλλοι ἐπιεικεῖς πρὸς ἡμᾶς, ὅταν ἡμεῖς δὲν δεικνύομεν καμμίαν ἐπιείκειαν πρὸς αὐτούς; Ἀλλῶς παρατηρήθῃ, ὅτι περισσότερας πιθανότητος ἔχει ἡ ἀγαθὴ γνώμη νὰ εἶνε βάσιμος παρὰ πᾶσα ἄλλη.

Υπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι φαίνονται πιστεύοντες, ὅτι θὰ δυνηθῶν νὰ ὑπερπηδῶσιν τὰς δυσχερείας τοῦ βίου μιμούμενοι τὸν Ἀντίβαν, ὁ ὁποῖος ὡς λέγουν, ὑπερέβη τὰς Ἀλπεὶς καταβρέχων αὐτὰς δι' ὄρους. Ἄλλοι πάλιν δὲν διατάζουν νὰ ὑποστώσιν τὰς μεγίστας τῶν θυσιῶν, ἐνῶ ἀπ' ἐτέρου παραμελοῦσι τὰς μικρὰς ἐκείνας ἐνδείξεις τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς ἀγάπης, αἱ ὁποῖαι ἐν τούτοις τὰ μέγιστα συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ κατὰσπῃσιν τὸν βίον εὐτυχῇ.

Καὶ ὅταν ἀκόμη ἔχωμεν λόγους νὰ παραπονεθῶμεν, πάλιν τὸ προσγεγόμενον εἰς ἡμᾶς ἀδίκημα

εἶνε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εὐαφρότερον ἢ ὅσον ἡμεῖς φανταζόμεθα, τὸ καθιστῶν δὲ βαρύτερον ἢ μνησικακία. Οὐδὲν ἀδίκημα ἀδικεῖ ἡμᾶς τόσον πολὺ, ὅσον ὁ πόθος τῆς ἐκδικήσεως. Ὅστις ἠθέλησε νὰ βλάψῃ τὸν πλησίον ἐβλάψῃ περισσότερον ἑαυτὸν, ἢ δὲ μέλισσα ἀποθνήσκει, μόνον ὅταν ἐμπήξῃ τὸ κέντρον αὐτῆς μετὰ πολλῆς ὀργῆς.

Ὁ γυνὴ λέγουσιν εἰς ἡμᾶς, δὲν ἔχει ὁσφορεῖν παρὰ μόνον διὰ τὰ θνησιμαῖα πτώματα, λέγουσι δὲ προσέτι, ὅτι ὑπάρχει καὶ γένος τι γελῶντος, ἢ ὁποῖα τρώγει τὸ αὐγὸν τῆς προῖν ἢ τὸ γεννήσῃ καὶ κατόπιν ἀποθνήσκει.

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι διερχόμενοι ὅλον αὐτῶν τὸν βίον μετὰ μόνῃς τῆς σκέψεως, ὅπως εὐρωοὶ σφάλματα πανταχοῦ. Ἀλλὰ φρονιμώτεροι εἶνε οἱ θαυμάζοντες παρὰ οἱ ἐπικρίνοντες, διότι ἡ κακόβουλος ἐπικρίσις πάντοτε ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ.

Ἡ ἐπικρίσις πιθανὸν νὰ εἶνε ἀληθὴς καὶ ὀρθή, ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν εἶνε ἱκανὴ νὰ περιβάλῃ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἐχει πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ νὰ εἶνε τις ὁπισθεν τῶν παρασκηνίων ἐν τῷ θεάτρῳ, ἀλλ' ἀπ' ἐκεῖ δὲν βλέπομεν τόσον καλῶς τὸ δράμα. Προσπαθεῖτε νὰ διακρίνετε καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐν τοῖς πράγμασι τὴν καλὴν αὐτῶν ὄψιν μᾶλλον παρὰ τὴν κακὴν, καὶ νὰ εἰσθε βέβαιοι ὅτι δὲν θὰ μετανοήσητε.

Ἔχετε πάντοτε ὑπομονήν. Τὰ παιδιά κλαίουσιν, ὡς γνωρίζομεν, ὅσκις αἰσθάνονται πόνον τινὰ ὁμοίως καὶ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις δὲν εἶνε ἄλλο πρᾶγμα παρὰ μεγάλα παιδιά. Εἰς πολλὰς περιστάσεις, ἐὰν ἐγνωρίζομεν τὰ πάντα, ἐὰν ἐγνωρίζομεν ὅλας τὰς διαθέσεις ἐκείνων, οἱ ὅποιοι φαίνονται εἰς ἡμᾶς δυστροποὶ, θὰ φκτίσαμεν αὐτοὺς μᾶλλον παρὰ νὰ εἴμεθα δυσαρεστημένοι ἐναντίον των.

Ὅταν λέγουν εἰς ἡμᾶς περὶ τοῦ δαίμονος, ὅτι εἶνε ἀσθενὴς καὶ ὅτι πάσχει, ἀμέσως τὸν λυπούμεθα καὶ τῷ ἐπιδαμνέομεν τὴν ἐπεικείαν ἡμῶν. Δὲν τοῦ ἀρνούμεθα τίποτε. Πράττομεν πᾶν τὸ δυνατόν, ὅπως τὸν ἀνακουφίσωμεν. Τὸν ἀπαλλάττομεν ἀπὸ παντὸς κόπου καὶ ἀπὸ πάσης στενοχωρίας. Ἀλλὰ διατὶ ποιοῦμεν ταῦτα πάντα μόνον εἰς τοιαύτας στιγμὰς; Δὲν θὰ ἦτο πολὺ καλύτερον, ἐὰν πάντοτε εἴμεθα ἐπεικεῖς καὶ καλοκάγαθοι; Δὲν εἶνε ποτὲ δυνατόν νὰ γνωρίζωμεν ὅλας τὰς θλίψεις, ὅλας τὰς φροντίδας καὶ ὅλα τὰ βάσανα τοῦ πλησίον, ἐπομένως καὶ ἐν ἡ περιπτώσει ἀκόμη νομίζετε, ὅτι δικαιοῦσθε νὰ μνημιοσιήσῃτε ἐναντίον τινός, ἔσθ' ἐπεικεῖς πρὸς αὐτόν. Δὲν θὰ χάσετε ποτὲ κἀμνοντες τοῦτο. Ἐρευνᾶτε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς καλῆς ὁρᾶς. Demortuis nil nisi bonum. — «ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται» εἶνε ἀξίωμα λαμπρόν, ἀλλὰ διατὶ νὰ τὸ ἐφαρμόζετε μόνον ἐπὶ τῶν τεθνεώτων; Τί κρίμα νὰ μὴ θέλωμεν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τῶν ζώντων μεθ' ὅσης ἀγάπης ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν νεκρῶν!

Μὴ καταδικάζετε ἐσπευσμένως καὶ καταδικάζετε ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγότερον. «Νὰ μὴ διμάξης τὸν ἀδελφόν σου, λέγει ὁ Procter, διότι δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ εἰσδύσῃς εἰς τ' ἀπόρητα τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας του» ὅτι φαίνεται ὡς αἶσχος εἰς τοὺς τεθολωμένους καὶ μύωπας ὀφθαλμούς σου, εἰς τὸν ἐτάζοντα τοὺς νεφροὺς ἡμῶν (Θεὸν) παρίσταται ὡς οὐλὴ πληγῆς ἐπὶ τοῦ μετώπου συνεπείᾳ νικηφόρου πάλης, κατὰ τὴν ὁποίαν σὺ ἔ-

σως θὰ ἐπιπτεες ἢ θὰ ἐτρέπεσο εἰς ἀνάνδρον φυγὴν».

Θὰ ὑπάρξωσι καὶ ὑπάρχονσι βέβαια στιγμαί, κατὰ τὰς ὁποίας ὑποχρεούμεθα νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἀποδοκιμασίαν μας περὶ τινος πράγματος. Ἀλλὰ κατὰ κανόνα γενικόν, ὁσάκις δὲν δύνασθε νὰ ἐκφρασθῇτε εὐμενῶς, προτιμώτερον εἶνε νὰ μὴ εἴπητε τίποτα. Ὁ Σίνδου Σμῖθ, λέγουσιν, εἶχε γνωστοποιήσει εἰς φίλον του τιγὰ, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε κακολογήσει ἐν ἀπουσίᾳ του, ὅτι τῷ ἔδιδε τὴν ἀδειαν καὶ νὰ τὸν λακτίσῃ ἀπόνεια. Ἀλλ' ἐν γένει προτιμώμεν νὰ λέγουν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀλήθειαν κατὰ πρόσωπον καὶ δὲν ἐπιτρέπομεν εἰς τοὺς ἄλλους νὰ ὁμιλῶσι καθ' ἡμῶν, ὅταν δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπερασπισθῶμεν. Οἱ ἄνθρωποι γελῶσι συνήθως καὶ φαίνονται ἀκούοντες εἰχαρίστως τοὺς πειρακτικὰς λόγους, ἀλλὰ νὰ εἰσθε βέβαιοι ὅτι φρονοῦσι κατ' ἰδίαν, ὅτι καὶ περὶ αὐτῶν λέγετε ἐν ἀπουσίᾳ των τὰ ἴδια, καὶ θὰ δυσπιστῶσιν εἰς σᾶς, ὅσον καὶ ἂν γελῶσιν ἐπὶ παρουσίᾳ σας. «Κρίνετε λοιπόν, λέγει εἰς ἡμᾶς ὁ Βούνης, ἐπεικῶς τὸν ἄνδρα, τὸν ἀδελφόν σας, ἂν καὶ εἶνε πιθανόν, ἐν ἐπιγνώσει νὰ παρεπλανήθησαν τῆς εὐθείας ὁδοῦ, διότι τὸ πλανᾶσθαι εἶνε ἀνθρώπινον. Ἔσθ' ἄφρωνι πρὸς τῆς πλάστιγγος, τὴν ὁποίαν δὲν εἰσθε ἱκανοὶ νὰ ἰσοσταθμίσετε, διότι δύνασθε μὲν ἐν τινὶ μέτρῳ νὰ ζυγίσετε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνέβη, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ δυνηθῇτε νὰ μάθετε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν ἐπρόφθασε νὰ συμβῇ».

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ τώρα νὰ προσθέσω μερικὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ζώων. Ὁ Σενέκας ὀρθῶς λέγει, ὅτι «διὰ τῶν ἀγκίστρων μας, διὰ τῶν παγίδων, τῶν δικτύων καὶ τῶν σκύλων μας (τώρα δὲ καὶ διὰ τῶν ὀπλῶν) διατελοῦμεν εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν πρὸς πάντα τὰ ἐμψυχα πρᾶγματα». Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ζήτῳμεν ἢ δαπάναις τῶν ζώων. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐπειδὴ ὀφείλομεν εἰς αὐτὰ τόσα, χρεωστούμεν νὰ μὴ τὰ βασανίζωμεν ἀνωφελῶς, καὶ νὰ μὴ βαπτίζωμεν τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν ὑπερηφάνειάν μας εἰς τὸν πόνον καὶ τοῦ μᾶλλον εὐτελοῦς ἐμψύχου πλάσματος, διότι «ἐὰν ἡ καρδιά σου εἶνε καθαρὰ, πᾶν πλάσμα θὰ εἶνε εἰς σὲ ὡς κάτοπτρον τῆς ζωῆς καὶ ὡς βιβλίον πλήρες ἱερῶν διδαγμάτων».

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, καὶ τὰ ζῶα ἔχουν ἀνάγκην τῆς καλοκαγαθίας μας, εἶνε δὲ ἐγκλημα νὰ βασανίζωμεν ταῦτα ἀνωφελῶς. Ὁ Wordsworth δι' ἐκφραζέται καὶ λέγει, ὅτι «ἡ καλύτερά μερίς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπαρτίζεται ἐξ ὅλων τῶν μικρῶν, ἀφανῶν, ἀσημάντων καὶ λησμονηθειῶν πράξεων τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς ἀγάπης». Ὁ δὲ Coleridge λέγει, ὅτι «προσεύχεται καλύτερον πᾶς ὅστις καὶ καλύτερον ἀγαπᾷ ὅλα τὰ πλάσματα, μικρά τε καὶ μεγάλα, διότι ὁ Πανάγαθος, ὁ ἀγαπῶν ἡμᾶς, ἐπλάσσε καὶ ἀγαπᾷ τὰ πάντα».

Μεταξὺ ὅλων τῶν ὁρατῶν χωρίων τοῦ Σαίξπηρ τὸ λαμπρότερον εἶνε ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον μᾶς λέγει: «Ἡ γλυκυτέρα τῆς ἀρχῆς χρῆσις εἶνε ἡ ἐπεικεία» τὸ κύριον αὐτῆς προσὸν εἶνε, ὅτι δὲν εἶνε βεβιασμένη καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ὅπ' αὐτὴν ὡς ἡ γλυκεῖα δρόσος τοῦ οὐρανοῦ» εἶνε δὲ διπλῶς εὐεργετική, διότι εὐεργετεῖ καὶ τὸν δίδοντα καὶ τὸν λαμβάνοντα. Ἀλλ' ἡ δύναμις αὐτῆς ἀναλαμβάνει ἰδίως εἰς τοὺς πανισχύρους μονάρχας

καὶ εἰς τοὺς βασιλεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ἀρετὴ αὐτῇ ἀρμόζει καλύτερον παρὰ τὸ στέμμα τῶν. Τὸ σκήπτρον εἶπε τὸ ἔμβλημα τῆς προσκαίρου αὐτῶν ἰσχύος, εἶπε τὸ σύμβολον τοῦ σεβασμοῦ καὶ τοῦ μεγαλείου, μὲ μίαν λέξιν, εἶπε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κάμνει νὰ φοβώμεθα καὶ νὰ τρέμωμεν τοὺς βασιλεῖς, ἐνῶ ἡ ἐπιεικεία εἶπε ἀνωτέρα τῆς ἐξουσίας τοῦ σκήπτρου, διότι τὸν θρόνον αὐτῆς ἔχει εἰς τὴν καρδιάντων ἡγεμόνων. Αὐτὴ εἶπε τὸ σύμβολον τῆς θείας χάριτος, ὅπου δὲ ἡ δικαιοσύνη εἶπε συγκεκρασμένη μετὰ τῆς ἐπιεικειάς, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπίγειος ἐξουσία προσεγγίζει ἀκόμην περισσότερον τὴν θείαν ἐξουσίαν».

Συχνότατα θεωροῦσι τὴν ἀγάπην ὡς ταύτοσημον τῇ ἐλεημοσύνῃ, δικαιότατον δὲ ἦτο τὸ λεγόμενον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὅτι οἱ ξένοι καὶ οἱ ἐνδeseῖς εἶνε ἀπεσταλμένοι τοῦ Διὸς, γλυκεῖα δὲ ἡ ἐλεημοσύνη ὅσον καὶ ἂν εἶνε μικρά.

Ἄλλ' ἡ ἐλεημοσύνη δὲν εἶνε παρὰ μία τῶν μορφῶν τῆς ἀγάπης, καὶ ἐκ τούτων πάλιν δὲν εἶνε αὐτὴ καὶ ἡ ὑψηλονέρα, ἀλλὰ εἶνε ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι, ἐκτελούμεναι ἀδιακρίτως δύνανται νὰ βλάψωσι μᾶλλον παρὰ νὰ ὠφελήσωσιν.

Ἄλλην σπουδαιότητα ἔχουν ἡ στοργὴ καὶ ἡ συμπάθεια: «Μάθετέ με, λέγει ὁ Πόπε, νὰ συμπονῶ εἰς τὰ παθήματα τῶν ἄλλων, νὰ καλύπτω τὰς ἐλλείψεις τὰς ὁποίας βλέπω, καὶ δείξατε οἴκτον εἰς τὰ σφάλματά μου καθὼς καὶ ἐγὼ δευνύω πρὸς τὰ τῶν ἄλλων». Λησμονεῖτε τὸ κακόν, μηδέποτε ὅμως λησμονεῖτε τὸ κολόν...

«...τί σπαραγμός καὶ πόνος

»εἶνε τ' ἀχάριστο παιδί, ποῦ τὴν καρδίαν ξεσχίζει

»κι' ἀπὸ τὸ δόντι τοῦ φιδιοῦ πλέον σκληρά...»

(Σαίξπηρ)

Κατὰ τὸν Σινέκαν δέ, ὅποσον πολυάριθμοι εἶνε ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἶνε ἀνάξιοι νὰ βλέπωσι τὸ φῶς τῆς ἡμέρας! Καὶ ἐν τοσούτῳ ὁ ἥλιος δὲν παύει ἀνατέλλων καθ' ἑκάστην.

Ὑποθέσατε πρὸς στιγμὴν, ὅτι διατελεῖτε ὑπὸ τὸ κράτος τῆς φρίκης πρὸ τοῦ προσεχούς θανάτου, ὅτι εὐρίσκεσθε εἰς τὰς παραμανὲς τῆς δευτέρας παρουσίας, ὅτι φυσικῶς οφείλετε νὰ παρουσιασθῆτε γυμνὸς καὶ ἄνευ παροσώπιδος πρὸ τοῦ Κριτοῦ τῆς Οἰκουμένης ὅπως δώσητε λόγον τῶν πράξεών σας: ὑπάρχει ἄλλο τι, τὸ ὁποῖον νὰ σὰς ταράττῃ περισσότερον καὶ νὰ ὑποθάλλῃ τὸν φόβον τοῦτον πρὸ τοῦ θανάτου ἐκτὸς τῆς σκέψεως ὅτι κατὰ τὸν βίον σας ἔχετε δεχθῇ ἀμελείκτος καὶ ἀκαμπτὸς πρὸς τοὺς κακοποιήσαντας ὑμᾶς, ἐκτὸς τῆς ἰδέας ὅτι εἰσθε γυμνὸς τοῦ πνεύματος τῆς συγγνώμης καὶ τῆς ἐπιεικειάς, τὸ ὁποῖον εἶνε ἡ μόνη σας ἐλπίς κατ' ἐκείνην τὴν ὑπερτάτην ὥραν; Οἱ δὲ φυσικοὶ οὗτοι φόβοι δικαιολογοῦνται ἐπαρκῶς, διότι καὶ ὁ Κύριος εἶπεν εἰς ἡμᾶς: «Ἐάν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν».

Ἡ θεία διδαχὴ τοῦ νὰ συγχωρῶμεν τὰ παραπτώματα καὶ νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, μολονότι ἀπαντῶσα καὶ εἰς ἡθικὰ συγγράμματα ἄλλων ἔθνων, εἶνε κυρίως δόγμα καὶ δίδαγμα Χριστιανικόν. Ἰδοὺ δὲ πῶς διδάσκει ἡμᾶς τοῦτο ἡ Ἁγία Γραφή: «Ἐάν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμεῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος: ἐάν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα

αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν». Καὶ πλέον τούτου ἀκόμη διότι μόνη ἡ ἀφεσις δὲν ἀρκεῖ, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ ἄλλο: «Ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισούντας ὑμᾶς, ὅπως γέννησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους».

Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει: «Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ χρηστεύεται ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, οὐ φυνιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἐαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει» εἶτε δὲ προφητεῖται, καταργηθῇσονται εἶτε γλῶσσαι παύσονται εἶτε γνώσεις, καταργηθήσεται... νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα. Μεῖζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη».

ΠΟΣΑ ΘΑ ΗΔΥΝΑΝΤΟ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΚΑΙ ΔΕΝ ΕΓΙΝΑΝ

Ὅταν πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀνέγνωσα ὅτι μόνον τὰ ἐκχωρηθέντα εἰς τὸν νομόν Χανίων ἐκ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων τρία πέμπτα εἰς τὸ Ἐφεδρικὸν Ταμεῖον ἀξίζουσιν διακόσια ἑκατομμύρια δραχμάς, μοῦ ἐγεννήθη ἡ περιεκτικωτάτη σκέψις: **Πόσα ἡδύναντο νὰ γίνουν καὶ δὲν ἐγιναν!**

Πρὸ τοῦ νὰ προβληθῇ ἡ ἀξίωσις τῶν ἐφεδρῶν Κρήτης, ὅπως τοῖς παραχωρηθῶσι τὰ τρία πέμπτα τῶν Μοναστηριακῶν κτημάτων, ἡ Ἐκκλησία Κρήτης εἶχε κτηματικὴν περιουσίαν ἄνω τῶν δύο δισεκατομμυρίων δραχμῶν σημερινῶν. Ὅταν τὰ ἐν τῷ νομῷ Χανίων παραχωρηθέντα εἰς τὸ Ἐφεδρικὸν Ταμεῖον ἀξίζουσιν 200 ἑκατομμύρια, τὰ παραχωρηθέντα εἰς ὅλην τὴν Κρήτην ἀσφαλῶς ἀξίζουσιν τοῦλάχιστον ἓνα δισεκατομμύριον. Ἀσφαλῶς δὲ καὶ τὰ ἀφεθέντα διὰ τὴν συντήρησιν 400 μοναχῶν, τοὺς ὁποίους ἔχουν αἱ μοναὶ τῆς Κρήτης ἀξίζουσιν ἄλλο ἓνα δισεκατομμύριον. Ἦτοι ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης ἐκέκτητο περιουσίαν ἄνω τῶν δύο δισεκατομμυρίων! Ἡ ἡμῖς αὐτῆς μεταβαλλομένη εἰς ἓν δισεκατομμύριον δραχμάς, θὰ ἔδιδε τόκους τοῦλάχιστον 120 ἑκατομμύρια! Ἐάν αὐτὴν τὴν περιουσίαν εἶχεν οἰαδήποτε ἄλλη οργάνωσις θὰ ἡδύνατο νὰ κάμῃ θαύματα.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς νήσου, μετὰ τὴν κολοσοισίαν αὐτὴν καὶ θετικὴν περιουσίαν θὰ ἡδύνατο οὐ μόνον τὸν ἐνοριακὸν αὐτῆς κλήρον νὰ μισθοδοτῇ αξιοπρεπῶς, καὶ ἐπομένως ἡ Κρήτη νὰ

δακτυλοδεικτῆται ἀπὸ ὅλην τὴν Ὁρθοδοξίαν, ὡς κεκτημένη ἀρτίως μορφωμένον ἐνοριακὸν Κλῆρον, ἀλλὰ καὶ νοσοκομεῖα, πτωχοκομεῖα, γεροντοκομεῖα κολλέγια κ.λ.π. θὰ ἡδύνατο ἀνέτως νὰ συντηρῇ, ἵνα καλῆται καὶ θεωρῆται ἐκ τῶν ἔργων ὠφέλιμος λίαν παράγων. Τί ἔγινεν ὅταν ἡ μοναστηριακὴ περιουσία ἦτο ἀκεραία; Οὐδὲν ἀπολύτως. Οὔτε ἐνὰ λεπτόν δὲν ἐδόθη εἰς οὐδένα Κρήτα ἱερέα, οὔτε καὶ εἰς τὴν μεγαλυτέραν τοῦ οἰκονομικῆς στενοχωρίαν. Ἡ ἐναπομείνουσα περιουσία εἰς τὰς Μονὰς ἀξίζει πλέον τοῦ δισεκατομμυρίου, ὅπερ διαρροῦμενον διὰ τοῦ 400, ποῦ εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν, μᾶς δίδει πηλίκον δύο ἡμισυ ἑκατομ. ὡς μερίδιον ἑκάστου μοναχοῦ. Φρονοῦμεν, ὅτι καὶ ἡ ἐναπομείνουσα μοναστηριακὴ περιουσία θὰ ἦτο ἐπαρκής, οὐ μόνον οἱ 400 μοναχοὶ νὰ συντηρῶνται, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνοριακὸς Κλῆρος τῆς Κρήτης ποῦ πένεται κυριολεκτικῶς, νὰ μισθοδοτῆται καὶ ἄλλα ἀκόμη κοινωφελῆ πράγματα νὰ γίνωνται.

Πόσα ἡδύναντο νὰ γίνουν καὶ δὲν ἔγιναν!

ΕΣΤΑΘΗ Ο ΗΛΙΟΣ ΕΠΙ ΙΗΣΟΥ ΤΟΥ ΝΑΥΗ

ΥΠΟ ARTHUR GOSK

Ὑπάρχουν μερικοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες τὴν δυσπιστίαν πρὸς τὰ θαύματα ἐκλαμβάνουν ὡς ἐνδείξιν ἀνωτέρας διανοητικότητος. Ἐὰν ὑπάρχῃ καὶ μεταξὺ τῶν ἀναγνώστων μου τοιοῦτός τις, τὸν προκαλῶ νὰ ἐξετάσωμεν ὁμοῦ τὸ πλέον ἀπίστευτον ἐκ τῶν θαυμάτων, τὰ ὁποῖα μνημονεύονται ἐν τῇ Ἀγ. Γραφῇ, τουτέστι τὴν ἐπιμήκυνσιν τῆς ἡμέρας πέραν τοῦ εἰκοσιτετραώρου αὐτῆς ὁρίου, ὡς τοῦτο περιγράφεται εἰς τὸ ι' κεφ. τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Ἐὰν ὁ ἐξερευνητὴς τοῦ Βόρειου Πόλου Κούκ κατόρθωνε νὰ μᾶς ἀποδείξῃ ὅτι ὄντως ἐφθασεν εἰς τὸν Βόρειον Πόλον, οὐδεμίαν θὰ εἶχουμεν δυσκολίαν νὰ πιστεύσωμεν τὰς ἀνακοινώσεις του ἐν σχέσει πρὸς τὰς λοιπὰς λεπτομερεῖας τοῦ ταξιδίου του. Ἐἰν τὸ μᾶλλον ἀπίστευτον σημεῖον μᾶς ἀμφισβητουμένης ὑποθέσεως ἀποδειχθῇ κατὰ τρόπον ἀπεκλείοντα πᾶσαν ἀμφιβολίαν, θὰ ἦτο παράλογος καὶ κείσμων ἕκείνος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐξηκολούθει τυχὸν νὰ διατηρῇ ἀμφιβολίας ἐπὶ τῶν ὀλιγώτερον σπουδαίων καὶ ἀμφισβητουμένων σημείων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁμοῦ πλήρης ἀποδείξεις δυσκόλως δύναται νὰ προσαχθῇ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνάμεθα νὰ προκαλέσωμεν τὸν ἀπίστον εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ κοινῶς παραδεγμένου ὡς τοῦ μᾶλλον ἀπιστεύτου σημείου τῆς Ἀγ. Γραφῆς. Καὶ ἐὰν ἐκ τῆς ἐξετάσεως ταύτης προκύψῃ ὅτι τὸ λογικόν του, τὸ ὁποῖον τοῦ ὑπηγόρευσε ὅτι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δὲν εἶναι θεὸς πνευστος ἡ Ἀγ. Γραφή, ἔσφαλεν, εἶναι, νομίζω, πρέπον νὰ παραδεχθῇ ὡς λίαν ἐπισημὰς τὸ νὰ

ἐμπιστευθῇ τὸ λογικόν του, ὁσάκις τοῦτο ἔρχεται εἰς σύγκρουσιν πρὸς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ.

Ἡ σχετικὴ περικοπὴ ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Καὶ ἐνῶ, φεύγοντες (οἱ Ἀμορραῖοι) ἀπ' ἐμπροσθεν τοῦ Ἰσραὴλ, ἦσαν ἐν τῇ καταβάσει τῆς Βαῖθ-ὠρών, ὁ Κύριος ἐρρίψεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατ' αὐτῶν λίθους μεγάλους ἕως Ἀζηκά, καὶ ἀπέθανον περισσότεροι ἢσαν οἱ ἀποθανόντες ἐκ τῶν λίθων τῆς χαλῆς, παρ' ὅσους οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ κατέκοιψαν ἐν μαχαίρᾳ. Τότε ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τὸν Κύριον, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Κύριος παρέδωκε τοὺς Ἀμορραῖους ἐμπροσθεν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ εἶπεν ἐνώπιον τοῦ Ἰσραὴλ, Στήθι, ἦλιε, ἐπὶ τὴν Γαβαὼν, καὶ σύ, σελήνη, ἐπὶ τὴν φάραγγα Αἰαλὼν. Καὶ ὁ ἥλιος ἐστάθη, καὶ ἡ σελήνη ἐμείνεν, ἕως οὗ ὁ λαὸς ἐξεδικήθη τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ. Δὲν εἶναι τοῦτο γεγραμμένον ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ἰασηρ; Καὶ ἐστάθη ὁ ἥλιος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δὲν ἔπνευσε νὰ δύσῃ ἕως μιᾶς ὁλοκλήρου ἡμέρας. Καὶ τοιαύτῃ ἡμέρᾳ δὲν ὑπῆρξε οὔτε πρότερον οὔτε ὕστερον, ὥστε ὁ Κύριος νὰ ἀκούσῃ φωνὴν ἀνθρώπου· διότι ὁ Κύριος ἐπολέμει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ». (Ἰησ. ι' 11-14).

Ἀς καθορίσωμεν ἐν πρώτοις τὸ ζήτημά μας. Δὲν πρόκειται νὸ ἐξετάσωμεν ἂν ὁ Θεὸς ἡδύνατο νὰ κάμῃ τὸ ἀνωτέρω περιγραφόμενον θαῦμα, ἀλλ' ἂν πράγματι τὸ ἔκαμεν. Ἐὰν ἐδείκνυντο εἰς τινὰ τὸ ὥρολόγιόν μου καὶ ἔλεγον εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ ὥρολόγοποιός, ὁ ὁποῖος τὸ κατεσκεύασε, θὰ ἡδύνατο, ἐὰν ἤθελε, νὰ τὸ κατασκευάσῃ κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οἱ δείκται του νὰ περιστρέφονται κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν, ἢ οὕτως ὥστε νὰ σταματᾷ καθ' ὁρισμένα χρονικὰ διαστήματα καὶ κατόπιν νὰ ἀναλαμβάνῃ πάλιν τὴν λειτουργίαν του, οὐδεμίαν βεβαίως δυσκολίαν θὰ εἶχε νὰ μὲ πιστεύσῃ.

Καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ ἐγὼ πιστεύω ὅτι θὰ ἡδύνατο Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατεσκεύασε τὸ τεράστιον τοῦτο ὥρολόγιον, τὸ ὁποῖον ἀποκαλοῦμεν ἡλιακὸν σύστημα, ὁ Δημιουργὸς καὶ Συντηρητὴς τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν κόσμων καὶ τῶν ἀστέρων, νὰ ἐπιφέρῃ μεταβολὴν τινὰ εἰς τὴν σχέδιά του ἄνευ ἀπεικταίου τινος. Ἡ λογικὴ ἀποκλείει πᾶν ἄλλο συμπέρασμα. Ὅσάκις λοιπὸν διατείνεται τις ὅτι τὰ θαύματα εἶναι ἀδύνατα, παραδέχεται ἀπλῶς τὴν θεωρίαν ὅτι ὁ δημιουργήσας τὸ σύμπαν δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐπιφέρῃ μικρὰν τινὰ μετατροπὴν εἰς τὰ σχέδιά του· ὁ δημιουργὸς τοῦ **ὅλου** ἀδυνατεῖ νὰ μεταβάλῃ τὸ **μέρος**—ἰσχυρισμὸς μωρὸς καὶ γελοῖος.

Ἀς ἐξετάσωμεν τώρα μετὰ προσοχῆς τὸ κείμενον. Ἐν πρώτοις βλέπομεν ὅτι εἰς τὴν ἐν λόγῳ περικοπὴν ὑπάρχουν διάφορα σημεία, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς δεδομένα πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος ἀπὸ ἀστορονομικῆς ἀπόψεως: Ὅτι εἰς μίαν ὁρισμένην στιγμὴν ἱσταμένός τις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς Βαῖθ-ὠρών, ἔβλεπε τὸν ἥλιον ὑπεράνω τῆς Γαβαὼν καὶ τὴν σελήνην ὑπεράνω τῆς κοιλάδος Αἰαλὼν, ὅτι θύελλα λίθων ἔπεσε μετὰ τῆς ὁδοῦ Βαῖθ-ὠρών καὶ Ἀζηκά καὶ ὅτι ἡ ἡμέρα ἐπεμήκυνθη κατὰ εἰκοσι τέσσαρας ὥρας.

Ἐξετάζομεν κατόπιν τὰς λέξεις, τῶν ὁποίων ἔκαμε χρῆσιν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ εἰς τὴν δέησίν του καὶ εὐδοίχομεν ὅτι ἡ παράκλησις του ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἐξῆς: «**Στάθησον**, ἦλιε, ἐπὶ τὴν Γαβαὼν». Ἡ ἑβραϊκὴ λέξις, τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθη εἶναι ἡ λέξις

«damam», και σημαίνει *σιωπῶ, ἀδρανῶ*, μεταφράζεται δὲ κατὰ κανόνα διὰ τοῦ «σιωπῶ», ὡς λ. χ. ἐν τῷ τριακοστῷ Ψαλμῷ ἐδ. 12, «διὰ τὴν ψαλμοδῆ εἰς σὲ ἡ δόξα μου καὶ τὴν μὴ *σιωπῶ* (damam)». Καὶ εἰς τὰς τρεῖς περιστάσεις ἐν τῇ ὧ; ἄνω περικοπῇ, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις χρησιμοποιεῖ τὰς λέξεις «ἐστάθη», «στήθη», ἡ ἀντίστοιχος λέξις τοῦ ἑβραϊκοῦ πρωτοτύπου εἶναι ἡ λέξις «damam».

Ἡ ἐπιστήμη ἔχει ἐσχάτως ἀποδείξῃ ὅτι τὸ φῶς εἶναι ἡχητικόν, ὅτι τουτέστιν αἱ ταχεῖαι διακυμάνσεις τοῦ αἰθέρος, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ φῶς, παράγουν ἰδιαίτερόν τινα ἤχον, τὸν ὁποῖον ὁμοίως τὰ ἀκουστικὰ μας ὄργανα ἀδυνατοῦν νὰ συλλάβουν. Κατὰ τὴν γνώμην ἐξ ἄλλου πλείστων ἐπιστημόνων αἰτία τῆς περιστροφικῆς κινήσεως τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της εἶναι ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐπίδρασις τοῦ ἡλίου.

Διὰ τὴν ἐπιμνηνθῆ συνεισφέρει κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἰησοῦ ἡ ἡμέρα, ἐπρεπε νὰ ἐπιβραδύνῃ ἡ γῆ τὴν περὶ τὸν ἄξονά της περιστροφικὴν αὐτῆς κίνησιν μέχρις ἐνὸς ὥρισμένου βαθμοῦ, καὶ τοῦτο, ἐὰν ἡ ἀνωτέρω θεωρία εἶναι ἀληθής, θὰ ἦτο κατορθωτὸν μόνον διὰ τῆς κατὰ τινα τρόπον ἀναστολῆς ἢ διακοπῆς τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῆς γῆς.

Καὶ οὕτω πως ἔχομεν τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ συμφωνοῦντας ἀπολύτως πρὸς τὰς τελευταίας ἀνακαλύψεις τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης. «Σιώπα ἢ ἀδράναι, ἥλιε». Ἐὰν δὲ πράγματι ἐμετρώσθη προσκαίρως ἡ ἡλιακὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς φυσικὴν τούτου συνέπειαν ἔχομεν τὴν ἐπιβραδύνσιν τῆς περιστροφικῆς κινήσεως τῆς γῆς καὶ τὴν ἐπιμήκυνσιν τῆς ἡμέρας.

Ὁ μέγας ἀστρονόμος Νεύτων ἔχει ἀποδείξῃ ὅτι ἡ περιστροφικὴ κίνησις τῆς γῆς δύναται νὰ ἐλαττωθῇ ἐντὸς μικροτάτου χρονικοῦ διαστήματος, χωρὶς νὰ γείνῃ ἀντίληπτὴ ὑπὸ τινος τῶν κατοίκων της. Πειραμαμένος δὲ τις ἐπιστήμων ἐν Κολεγγάγγ μολὶ ἀνεκοίνωσεν ὅτι κατὰ τὴν γνώμην του ἡ χάλασις τῶν «μεγάλων λίθων», ἡ ὁποία ἐκαμὲ θραύσιν εἰς τὸ στρατεύμα τῶν Ἀμορραίων, ἦσαν τὰ θραύσματα τῆς οὐρᾶς ἢ τεμαχίον τινος μεγάλου κομήτου; ὅστις προσήγγισεν τὴν γῆν. Φρονεῖ δὲ ὅτι ἐν γείνου ἀνασκαφαὶ εἰς τὸ ὑποδεικνυόμενον ὑπὸ τῆς γραφῆς μέρος θὰ ἀνακαλυφθοῦν οἱ λίθοι οὗτοι καὶ θὰ ἀποδείχθῃ ἡ μετεωρολογικὴ αὐτῶν προέλευσις. Καὶ ἔχομεν οὕτω πως μίαν λίαν πιθανὴν ἐξήγησιν τοῦ θαυμαστοῦ τούτου συμβάντος.

Γνωρίζομεν ὅτι τὰ οὐράνια σώματα ἀσκοῦσιν ἐπ' ἀλλήλων μαγνητικὴν τινα ἑλξιν, καὶ δὲν εἶναι καθόλου παράλογον νὰ υποθέσωμεν ὅτι ἡ προσέγγισις μεγάλου τινὸς κομήτου ἐντὸς τῆς ἀκτίνος τῆς ἐπιδράσεως τῆς γῆς ἐμείωσεν εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ἐπίδρασιν τοῦ ἡλίου! Ἐὰν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπετεύχθῃ δι' ἀντεπίδρασεως, οὐδεὶς νομίζω, δύναται νὰ καθορίσῃ, πάντως ὥμως παραμένει τὸ ἀξιόσημειον γεγονός, ὅτι ὁ πῶσις πολλῶν ἀερολίθων, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἀπετέλουν τὴν οὐρὴν πελωρίου τινὸς κομήτου συνέπεσε μὲ διατάραξιν τινα εἰς τὴν περιστροφικὴν κίνησιν τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της.

Ὅπως δὲ ποτε ὁμοίως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἡ Ἀστρονομία μᾶς ἀναγκάζει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ περιγραφόμενον συμβάν ἔχει πράγματι λάβει χώραν, ἡ ἱστορία δὲ ἐπικυροῖ τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἀστρονομίας.

Ὁ Sidney Collet ἐν τῷ πολυτίμῳ συγγράμματι «Ἡ Γραφὴ τῆς Ἀληθείας» λέγει ὅτι ὁ Ἀμερικανὸς καθηγητὴς Totten, ὅστις ἐμελέτησεν ἐπισταμένως ἀπὸ ἀστρονομικῆς ἀποψεως τὸ ζήτημα, ἐδημοσίευσεν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μελέτης του εἰς λεπτομερεῖς μαθηματικοὺς ὑπολογισμοὺς. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Καθηγητοῦ τούτου μόνον ἀπαξ ἡδύναν το ὁ ἥλιος ἢ σελήνη καὶ ἡ γῆ νὰ εὑρεθοῦν εἰς τὰς σχετικὰς πρὸς ἀλλήλα θέσεις, τὰς περιγραφόμενας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἐργαζόμενος δὲ εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν σχετικῶν θέσεων, τὰς ὁποίας ἐτήρησαν καθ' ὅλον τὸ διαρρεῦσαν τοῦτο διάστημα τὰ τρία ταῦτα σώματα πρὸς ἀλλήλα, κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὡς δεδομένον ὅτι ἔχει προστεθῇ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου μία ὁλόκληρος ἡμέρα.

Ὁ E. N. Maunder, τοῦ Βασιλικοῦ Ἀστεροσκοπείου τοῦ Γκρήνουιτς, τοῦ περιφήμου τούτου κέντρου ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων, ἔχει καὶ αὐτὸς γράψῃ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου καὶ ἔχη καθορίσῃ τὸ ἀκριβὲς χρονικὸν σημεῖον τῆς ἡμέρας, κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ θαυμαστὸν τοῦτο συμβάν ἔλαβε χώραν, ὡς καὶ τὸ ἀκριβὲς σημεῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἵστατο ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Ἡ σχετικὴ περικοπὴ λέγει: «Καὶ ἐστάθη ὁ ἥλιος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ δὲν ἔσκευσε νὰ δύσῃ ἕως μιᾶς ὁλοκλήρου ἡμέρας». Οἱ ὑπολογισμοὶ τοῦ Καθηγητοῦ Totten ἀπέδειξαν ὅτι ἔχουν προστεθῇ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου εἴκοσι τέσσαρες ὥραι ἐν τούτοις ὁ καθηγητὴς εὐρίσκει ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ δὲν εἶχον προστεθῇ εἰμὴ μόνον *εἴκοσι τρεῖς ὥραι* καὶ *εἴκοσι λεπτά*, ὡς λέγει καὶ ἡ Γραφή, «ἕως μιᾶς ὁλοκλήρου ἡμέρας». Ὑπολείπονται συνεπὶς ἀπὸ τὸ εἰρημένον εἰκοσιτετράωρον τεσσαράκοντα λεπτά τῆς ὥρας, τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἀνεύρωμεν τὴν προέλευσιν, πρὶν ἢ ἀποφανθῶμεν ὅτι τὰ ἐξαγόμενα τῶν ἀστρονομικῶν ὑπολογισμῶν ἐπικυροῦν καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τὴν ἀφήγησιν τῆς Ἀγ. Γραφῆς. Τὰ τεσσαράκοντα δὲ αὐτὰ λεπτά μᾶς παρέχουν ἐν ἐπὶ πλέον δεῖγμα τῆς ἀκριβείας τῶν Ἀγ. Γραφῶν.

Ἀναγινώσκομεν ἐν Βασ. Β' κ' 8-11.

Καὶ εἶπεν Ἐζεκίας πρὸς τὸν Ἡσαΐαν. Τί εἶνε τὸ σημεῖον ὅτι ὁ Κύριος θέλει μὲ ἱατρεύσει, καὶ ὅτι θέλω ἀναβῆ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου τὴν τρίτην ἡμέραν; Καὶ εἶπεν ὁ Ἡσαΐας. Τοῦτο θέλει ἴσθαι τὸ σημεῖον παρὰ Κυρίου, ὅτι θέλει κάμει ὁ Κύριος τὸ πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐλάλησε. Νὰ προχωρήσῃ ἡ σκιὰ δέκα βαθμοὺς ἢ νὰ στραφῇ δέκα βαθμοὺς; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Ἐζεκίας, Ἐλαφρόν πρᾶγμα εἶναι νὰ καταβῇ ἡ σκιὰ δέκα βαθμοὺς; οὐκ, ἀλλ' ἄς στραφῇ ὀπίσω δέκα βαθμοὺς ἢ σκιά. Καὶ ἐβόησεν ὁ Ἡσαΐας ὁ προφήτης πρὸς τὸν Κύριον καὶ ἔστρεψεν ὀπίσω τὴν σκίαν δέκα βαθμοὺς διὰ τῶν βαθμῶν τοὺς ὁποίους κατέβη διὰ τῶν βαθμῶν τοῦ Ἀχαζ.

Ἐνταῦθα ἀναγινώσκομεν περὶ τῆς σκιάς τοῦ ἡλίου, ἡ ὁποία ἀνῆλθεν ὀπίσω κατὰ δέκα βαθμοὺς ἐπὶ τοῦ ἡλιακοῦ ὥρολογίου. Οἱ δέκα οὗτοι βαθμοὶ ἀποτελοῦν ἀκριβῶς τεσσαράκοντα λεπτά τῆς ὥρας, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς μὲ τὰς εἴκοσι τρεῖς ὥρας καὶ εἴκοσι λεπτά τῆς ἡμέρας τοῦ Ἰησοῦ συμπληροῦν μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου δευτερολέπτου τὸ εἰκοσιτετράωρον, τὸ ὅλον κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Καθηγητοῦ Totten

Μέ τὸν παρόντα 25ον ἀριθμὸν ἡ «Νέα Ζωή» εἰσῆλθεν εἰς τὸ δεῦτερον ἔτος τῆς ἐκδόσεώς της. Κάθε συνδρομητὴς μας ἀναλογιζόμενος τοὺς κόπους καὶ τὰς θυσίας μας, ἅς μᾶς βοηθήσῃ πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν προσπαθειῶν μας. Ἡ «Νέα Ζωή» δὲν εἶναι κερδοσκοπικὴ ἐπιχειρήσις· διὰ τοῦτο ἡ καταβολὴ τῆς μικρᾶς συνδρομῆς της ἀποτελεῖ καθήκον καὶ ὑποχρέωσιν ὄχι μικράν, παντὸς φίλου συνδρομητοῦ της.

ἔχει κατὰ μυστηριώδη τινὰ τρόπον παρεμφύση εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πλανήτου μας.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος μὴ ὢν ἀστρονόμος δὲν δύναται νὰ ἐπικυρώσῃ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Καθηγητοῦ Totten, ἀναφέρει ὅμως αὐτοὺς διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὴ αὕτη ἡ ἐπιστήμη παρέχει ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ θαύματος τούτου.

Ἄς ἴδωμεν τώρα τί λέγει καὶ ἡ Ἱστορία περὶ τῆς μακρᾶς ἡμέρας τοῦ Ἰησοῦ.

Ὑπῆρχον εἰς τὴν Ἀνατολὴν τρία ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐτήρουν γραπτὴν ἱστορίαν—οἱ Ἕλληνες, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Σῖναι. *Καὶ τὰ τρία ταῦτα ἔθνη ἔχουν διασώσῃ εἰς τὴν ἱστορίαν των τὴν ἀνάμνησιν μιᾶς ὑπερφυσικῶς μεγάλης ἡμέρας.* Ὁ πατὴρ τῆς Ἱστορίας Ἡρόδοτος λέγει ὅτι οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου ἔδειξαν εἰς αὐτὸν γραπτὰ μνημεῖα ἀναφέροντα τὴν ἐπιμήκυνσιν μιᾶς ἡμέρας πέραν τῶν φυσικῶν αὐτῆς ὁρίων. Τὰ ἀρχαῖα Κινεζικὰ συγγράμματα ἀφ' ἐτέρου ῥητῶς λέγουσι ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο ἔλαβε χώραν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Αὐτοκράτορος Γεώ. Ἐκ τῶν γενεαλογικῶν δὲ τῶν Σινῶν πινάκων εὐρίσκομεν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἐβασίλευσεν ἐν Κίνᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Ὁ λόρδος Kingsborough, ὁ ὁποῖος ἔχει κάμει εἰδικὰς μελέτας εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων ἐρευθοδέρμων κατοίκων τῆς Ἀμερικῆς, λέγει ὅτι εἰς τὰ χρονικά τῶν Μεξικανῶν, οἵτινες πολὺ πρὸ τῆς ἀνακάλυψος τῆς Ἀμερικῆς εἶχον ἀνέλθει εἰς ὑψηλὰ ἐλπίδα πολιτισμοῦ, ἀναγράφεται ὅτι «ὁ ἥλιος ἐστάθη» ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν κατὰ τὸ «ἔτος τῶν ἐπτὰ λαγῶν». Τὸ δ' ἔτος τῶν ἐπτὰ λαγῶν συμπίπτει ἀκριβῶς πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς κατακτῆσεως τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

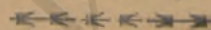
Ἐχομεν λοιπὸν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν Ἱερῶν Γραφῶν ἐπὶ τοῦ ὑπὸ μελέτην θέματος μαρτυρίας ἀμερολήπτους, ἅς πορίζομεθα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, Αἰγύπτου, Κίνας καὶ Μεξικοῦ. Τὴν ὁμόφωνον ταύτην μαρτυρίαν δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ διχθῶμεν ὥς τελειωτικῶς λύουσιν τὸ ζήτημα.

Κάποτε, μετὰ τὸ πέραν διελέξεως, τὴν ὁποίαν ἔκαμα ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω θέματος, μὲ ἐπλησίασεν εἰς ἐκ τῶν ἀκροατῶν καὶ μοι εἶπεν, «Ὁφείλω νὰ ὑποκύψω εἰς τὴν ἐτυμηγορίαν τῆς ἐπιστήμης ἐπὶ τοῦ φαινομένου τούτου· δὲν δύναμαι ὅμως ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ παραδεχθῶ διὰ τοῦτο ἔγινεν ἀπλῶς καὶ μόνον ἕνεκα τῆς προσευχῆς ἐνὸς ἀνθρώπου». Ἐπειδὴ καὶ ἄλλοι ἴσως δὲ συναντοῦν τὴν αὐτὴν δυσκολίαν, δράττομαι τῆς εὐκαιρίας διὰ νὰ ὑποδείξω

ὅτι τὸ θαῦμα τοῦτο οἶται ὡς ἰδιάζον φῶς ἐπὶ τοῦ μυστηρίου τῆς καρποφόρου προσευχῆς, ἂν καὶ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς παρούσης μελέτης δὲν θὰ μοι ἐπιτρέψῃ νὰ ἐπεκταθῶ πολὺ ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου.

Ὁ Θεὸς ἐγνώριζε βεβαίως ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θὰ ἐλάβανε χώραν τὸ ἐξαιρετικὸν ἐκεῖνο γεγονός, ἐγνώριζεν ὅμως συγχρόνως καὶ ὅτι ὁ Ἰησοῦς θὰ ἀνέπεμπεν ἐκείνην τὴν προσευχήν. Ὁ Ἰησοῦς δὲ εὐρισκόμενος εἰς ἄμεσον μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐλαφὴν, ὡν «συνεργὸς Αὐτοῦ» (Κορ. Β' 1) ὡδηγήθη νὰ προσειχηθῇ καὶ νὰ καταστρώσῃ τὰ σχέδιά του ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦ Θεοῦ τὰ σχέδια. Ἡ προσευχή ἦτο ὁ συνδετικὸς κρίκος μεταξὺ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ τοῦ ἐξαιρετικοῦ ἐκείνου γεγονότος, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο θεῖα ἐπεμβάσει νὰ συμβῇ. Ἐὰν ὁ Ἰησοῦς δὲν εὐρίσκατο εἰς ἐλαφὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ, θὰ διέθεσεν ἀναμφιβόλως τὸ στράτευμά του διὰ νυκτερινὴν αἰφνηδιαστικὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν Ἀμορραίων καὶ ἡ ἐπιμηκυνθεῖσα ἡμέρα θὰ ἀπέβαινε καταστρεπτικὴ δι' αὐτόν.

Τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ διαρκῶς ἐκτυλίσσονται περὶ ἡμῶν καὶ ὁ Θεὸς δύναται διὰ τινῶν ἐκ τῶν ἀναριθμητῶν πόρων Του νὰ ἀνταποκριθῇ πρὸς μίαν ἐκάστην ἐκ τῶν ἀναγκῶν μας (Φιλ. δ' 19), ὅπως καὶ τὸ κάμνει, οὐχὶ διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν πάνσφρων σχεδίων Του, ἀλλὰ διὰ τῆς καθοδηγήσεως ἡμῶν («ὁσὼν διοικοῦνται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ», Ρωμ. η' 14) ὅπως προσαρμώσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ἀνόητα σχέδιά μας ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰ ἰδικά Του αἰώνια καὶ θεῖα κατὰ τὴν τελειότητα σχέδια. Ἐν ταύτῃ καταστάσει εὐρισκόμενοι λαμβάνομεν ἀπαντήσεις εἰς τὰς προσευχὰς μας. *Ἡ πείρα δὲ μᾶς διδάσκει ὅτι ἀπαντήσεις εἰς προσευχὰς, ἀπὸ τοῦτο θαυματουργικὰς, λαμβάνουν μόνον ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀφιερῶνται τελείως εἰς τὸν Θεὸν καὶ μετὰ χαρᾶς ἀπορρίπτουν τὰ σχέδιά των ἐγκολοπούμενοι τὰ ἰδικά Του.*

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΟΣ

Ἐκ τυπογραφικῆς ὁβληψίας παρελείφθη ἡ ὑπογραφή τοῦ γράφαντος τὴν πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κερκύρας ἀπὸ ἁδολον χριστιανικὸν πνεῦμα ἐμπνευσμένην ἐκείνην ἐπιστολήν. Ὁ γράψας δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἦτο ἄλλος, εἰ μὴ, ὁ πρωτοπρεσβύτερος ΚΩΝΣΤ. Ν. ΚΑΛΑΙΝΙΚΟΣ.